

Briselē, 18.6.2019.
COM(2019) 285 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**Vienoti virzībā uz enerģētikas savienības un klimata pasākumu realizēšanu: liekot
pamatus sekmīgai pārejai uz tīru enerģiju**

{SWD(2019) 212 final} - {SWD(2019) 213 final}

1. IEVADS. INTEGRĒTO NACIONĀLO ENERĢĒTIKAS UN KLIMATA PLĀNU NOZĪME

Eiropas Savienība ir apņēmusies izpildīt savas saistības samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas un nodrošināt saviem iedzīvotājiem drošu, cenu ziņā pieejamu un ilgtspējīgi saražotu enerģiju. Mēs esam pirmā lielā ekonomika, kas ieviesusi juridiski saistošu satvaru, kurš ļaus izpildīt un pat pārpildīt Parīzes nolīgumā solīto. Balstoties uz Komisijas priekšlikumiem, esam pieņēmuši vērienīgu tiesisko satvaru 2030. gadam, ieviešot enerģētikas savienību ar tālredzīgu klimata politiku. 2030. gadam esam nosprauduši vērienīgus siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājuma, atjaunojamo energoresursu un energoefektivitātes mērķrādītājus, kuru sasniegšana prasīs nerimtīgas kopīgas pūles. Tas ir svarīgs solis ilgtermiņa pārejā uz tīru enerģiju 2050. gada perspektīvā; ar to var iepazīties ilgtermiņa stratēģijā¹. Šie mērķrādītāji ir nevis maksimālie, bet gan minimālie rādītāji, un ar pareizajiem stimuliem tos varētu izdoties pat pārsniegt.

ES Pārvaldības regula² ir izveidojusi unikālu enerģētikas un klimata pārvaldības sistēmu, kas nodrošina, ka Savienība un tās dalībvalstis var kopīgi plānot un sasniegt šos 2030. gadam nospraustos mērķrādītājus, kā arī nodrošināt visiem taisnīgu un izmaksefektīvu pāreju uz klimatneitrālu ekonomiku. Sibiu deklarācijā³ tika visaugstākajā līmenī vēlreiz apstiprināta Savienības apņemšanās būt par atbildīgu pasaules līderi klimata pārmaiņu jomā, vienlaikus aizsargājot iedzīvotājus, saudzējot vidi un ievērojot taisnīguma principu.

	SEG EMISIJAS	ATJAUNOJAMIE ENERGORESURSI	ENERGO-EFEKTIVITĀTE	STARP-SAVIENOJUMI	KLIMATS ES FINANSĒTĀS PROGRAMMĀS	TRANSPORTA CO ₂ EMISIJAS
2020	-20 %	20 %	20 %	10 %	2014-2020 20 %	
2030	≥ -40 %	≥ 32 %	≥ 32,5 %	15 %	2021-2027 25 %	AUTOMOBILI: -37,5 % Furgoni: -31 % Kravas auto: -30 %

Mērķrādītājus līdz 2023. gadam paredzēts pārskatīt uz augšu.

1. attēls. Klimata un enerģētikas satvars 2030. gadam

Šī ir pirmā reize, kad visas dalībvalstis sagatavojušas integrēto nacionālo enerģētikas un klimata plānu (NEKP) projektus⁴. Tās ir daudz darījušas, lai, nospraužot kursu uz 2030. gada mērķiem, strādātu nevis izolēti, bet kopā — dažādās rīcībpolitikās un nozarēs, dažādos pārvaldes departamentos, ar ieinteresētajām personām un sabiedrību un pāri robežām. Joprojām ir nepilnības, bet šis ir tikai pirmais solis ceļā uz 2030. gada mērķiem,

¹ COM(2018) 773 final.

² Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 11. decembra Regula (ES) 2018/1999 par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību.

³ Sibiu deklarācija, neformāla valstu vai to valdību vadītāju sanāksme Sibiu (Rumānija) 2019. gada 9. maijā.

⁴ Kā prasa 9. pants Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 11. decembra Regulā (ES) 2018/1999 par enerģētikas savienības un rīcības klimata politikas jomā pārvaldību.

un mēs no tā mācīsimies. Stiprinot pārliedcinošo sadarbības garu, kas valdījis pēdējos trīs gadus, Komisija arī turpmāk konstruktīvi un aktīvi ar dalībvalstīm sadarbosies to nacionālo plānu pabeigšanā un īstenošanā. Šajā sadarbības garā darba virzītājspēks būs šim paziņojumam pievienotie ieteikumi attiecībā uz galīgajiem plāniem. 2020. gada ziņojumā par enerģētikas savienības stāvokli Komisija izvērtēs galīgos plānus un pārliedcināsies, vai tie ļaus sasniegt Savienības 2030. gada mērķrādītājus vai arī varētu būt vajadzīgi papildu centieni. Pārvaldības process turklāt dod iespēju 2024. gadā plānus atjaunināt, lai atspoguļotu pieredzi un desmitgades atlikušajā daļā izmantotu jaunās iespējas.

NEKP mūsu pārvaldības sistēmā ieņem svarīgu vietu — tie palīdzēs tiekties uz mērķu sasniegšanu kopīgiem spēkiem. Lai stimulētu vajadzīgās privātās investīcijas, tiem būtu jādod pēc iespējas lielāka skaidrība un prognozējamība uzņēmējdarbības un finanšu nozarei. Tie turklāt ļaus vieglāk plānot dalībvalstu finansējumu un investīcijas nākamās daudzgadu finanšu shēmas (2021.–2027. gadam) ietvaros.

Šajā paziņojumā analizēti NEKP projekti un aplūkots to kopējais iespaids uz ES enerģētikas savienības mērķu un 2030. gada mērķrādītāju sasniegšanu. Tas papildina detalizētās valsts⁵ un Eiropas līmeņa⁶ analīzes un īpašos ieteikumus, kas adresēti katrai dalībvalstij⁷. Tas viss dalībvalstīm palīdzēs NEKP līdz 2019. gada beigām pabeigt. Ieteikumu īstenošana noritēs pastāvīgā iteratīvā dialogā, kas ļaus virzīties uz NEKP pabeigšanu. Šā procesa virsmērķis ir palīdzēt modernizēt Savienības ekonomiku virzībā uz ilgtermiņa mērķi — klimatneitralitāti.

Komisija sadarbosies ar dalībvalstīm, lai palīdzētu tām pienācīgi ņemt vērā⁸ ieteikumus, ievērojot solidaritāti starp dalībvalstīm un Savienību un starp pašām dalībvalstīm.

2. INTEGRĒTO NACIONĀLO ENERĢĒTIKAS UN KLIMATA PLĀNU NOVĒRTĒŠANA

2.1. ES mēroga novērtējums par 2030. gada atjaunojamo energoresursu, energoefektivitātes un siltumnīcefekta gāzu mērķrādītājiem un elektrotīklu starpsavienojumiem

Savienības 2030. gada atjaunojamo energoresursu un energoefektivitātes mērķrādītāji ir nosprausti un saskaņoti ES līmenī — bez saistošiem nacionālajiem mērķrādītājiem. Tā

⁵ SWD(2019) 211; SWD(2019) 225; SWD(2019) 214; SWD(2019) 275; SWD(2019) 229; SWD(2019) 277; SWD(2019) 230; SWD(2019) 261; SWD(2019) 262; SWD(2019) 263; SWD(2019) 224; SWD(2019) 264; SWD(2019) 223; SWD(2019) 265; SWD(2019) 228; SWD(2019) 266; SWD(2019) 267; SWD(2019) 268; SWD(2019) 227; SWD(2019) 226; SWD(2019) 281; SWD(2019) 272; SWD(2019) 273; SWD(2019) 271; SWD(2019) 274; SWD(2019) 276; SWD(2019) 278; SWD(2019) 279.

⁶ SWD(2019) 212.

⁷ C(2019) 4401; C(2019) 4402; C(2019) 4403; C(2019) 4404; C(2019) 4405; C(2019) 4406; C(2019) 4407; C(2019) 4408; C(2019) 4409; C(2019) 4410; C(2019) 4411; C(2019) 4412; C(2019) 4413; C(2019) 4414; C(2019) 4415; C(2019) 4416; C(2019) 4417; C(2019) 4418; C(2019) 4419; C(2019) 4420; C(2019) 4421; C(2019) 4422; C(2019) 4423; C(2019) 4424; C(2019) 4425; C(2019) 4426; C(2019) 4427; C(2019) 4428.

⁸ Kā paredz Pārvaldības regulas 34. pants, ja vēriens ir nepietiekams, Komisija vajadzības gadījumā sniedz dalībvalstīm ieteikumus, kas nodrošinātu enerģētikas savienības mērķu sasniegšanu. Attiecīgā dalībvalsts ieteikumus pienācīgi ņem vērā.

vietā ir izveidotas jaunas darba metodes un jauni instrumenti, kas ļaus kopīgi sasniegt enerģētikas savienības mērķus. Pārvaldības regula nosaka pirmo soli šajā procesā: dalībvalstīm savos NEKP projektos jāiekļauj nacionālie devumi, kas ir pietiekami, lai kopīgi varētu sasniegt Savienības 2030. gada mērķrādītājus. Otrais solis: Komisijai projekti jānovērtē un jātiecas panākt pietiekamu kopējā “vēriena” līmeni, paturot prātā, kādi ir Savienības mērķrādītāji.

2.1.1. Atjaunojamie energoresursi

Savienībai būtu jā saglabā un jā nostiprina savas pasaulē vadošās pozīcijas atjaunojamo energoresursu jomā. Tas ir svarīgi ne tikai enerģijas piegādes drošības un atbildīgas klimata pārmaiņu politikas aspektā. Pilnvērtīgi izmantot zaļās izaugsmes potenciālu ir svarīgi arī no rūpniecības rīcībpolitikas viedokļa.

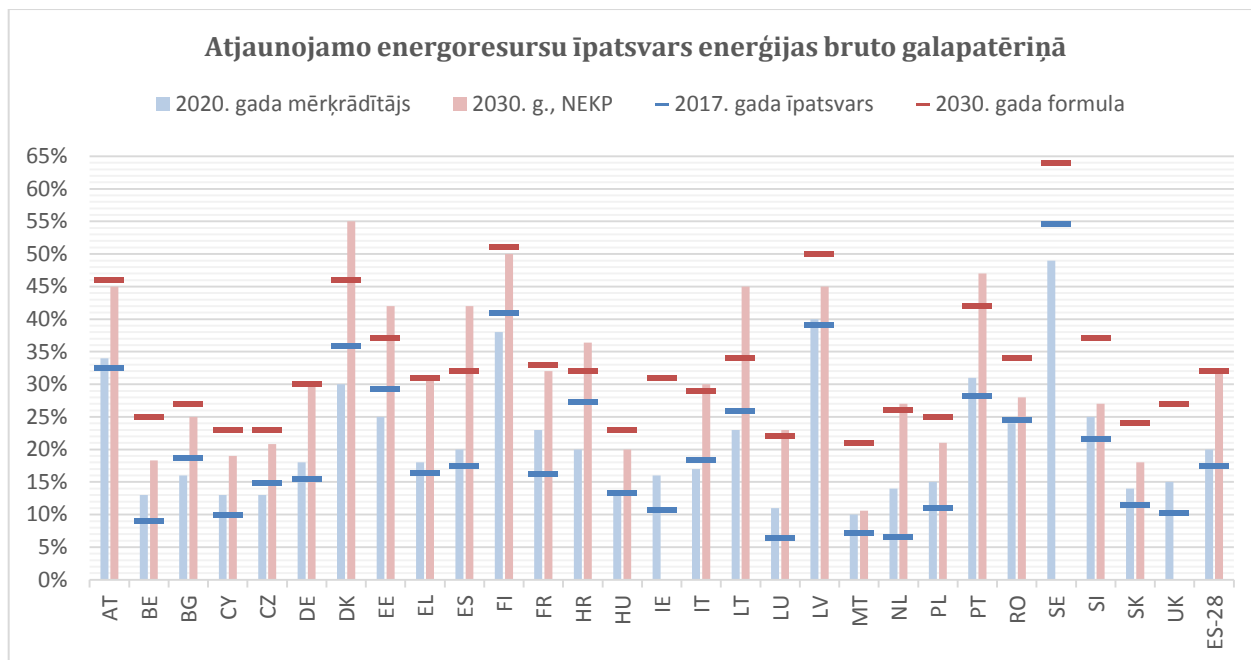
Gandrīz visas dalībvalstis ir pieteikušas savu devumu Savienības atjaunojamo energoresursu mērķrādītāja sasniegšanā. Aptuveni trešdaļa dalībvalstu pieteikušas vērienīgu devumu, bet sevišķi augsts tas ir **Dānijai, Igaunijai, Spānijai, Lietuvai un Portugālei**⁹.

Tomēr ar šiem centieniem ES-28 valstu mērķrādītāja sasniegšanai vēl nepietiek. Ja tiktu īstenoti pašreizējie plānu projekti, atjaunojamo energoresursu īpatsvars Savienības līmenī 2030. gadā būtu nevis vismaz 32 %, bet gan diapazonā no 30,4 % līdz 31,9 %¹⁰.

Līdz ar to ieteikumos vairākas dalībvalstis aicinātas plānu vērienīgumu pārskatīt, lai galīgajos NEKP vēriens jau būtu pietiekams. Lai būtu iespējams līdzsvaroti un izmaksefektīvi sasniegt Savienības līmeņa mērķrādītāju, paverot ceļu uz īstena Eiropas atjaunojamās enerģijas tirgus izveidi, ir katrā ziņā attiecīgi jāpalielina nacionālie devumi, savukārt valstīm, kuru NEKP projektos norādītais devums ir vērienīgs jau tagad, tas jā saglabā. Tas ļautu Savienībai kopumā pilnvērtīgi izmantot savu potenciālu izmaksefektīvi izvērst atjaunojamo energoresursu izmantošanu, palīdzētu samazināt gaisa piesārņojumu un atkarību no fosilā kurināmā importa un dotu iespēju gūt labumu no vadošās pozīcijas enerģētikas pārkārtošanas procesā.

⁹ Kā nosaka Pārvaldības regulas 31. pants, Komisijas ieteikumi attiecībā uz dalībvalstu atjaunojamo energoresursu mērķrādītāju vērienu ir balstīti uz regulas II pielikumā sniegto formulu, kuras pamatā ir 5. pantā norādītie objektīvie kritēriji; reizē ir pienācīgi ņemti vērā arī relevantie dalībvalstu norādītie apstākļi, kas ietekmē atjaunojamo energoresursu izmantošanas izvēršanu. Metodika, ko Komisija izmanto, lai novērtētu atjaunojamo energoresursu devumus, ir sīkāk izklāstīta SWD(2019) 212 II iedaļā.

¹⁰ Turklāt ne tikai konstatēts, ka ES-28 valstis no iecerētā līmeņa atpaliek, bet arī skaidrs, ka vispārējais 2030. gadā sasniedzamais līmenis ir ļoti atkarīgs no tā, kādu devumu dos dalībvalstis ar lielāko vērienu, un no enerģijas bruto galapatēriņa.

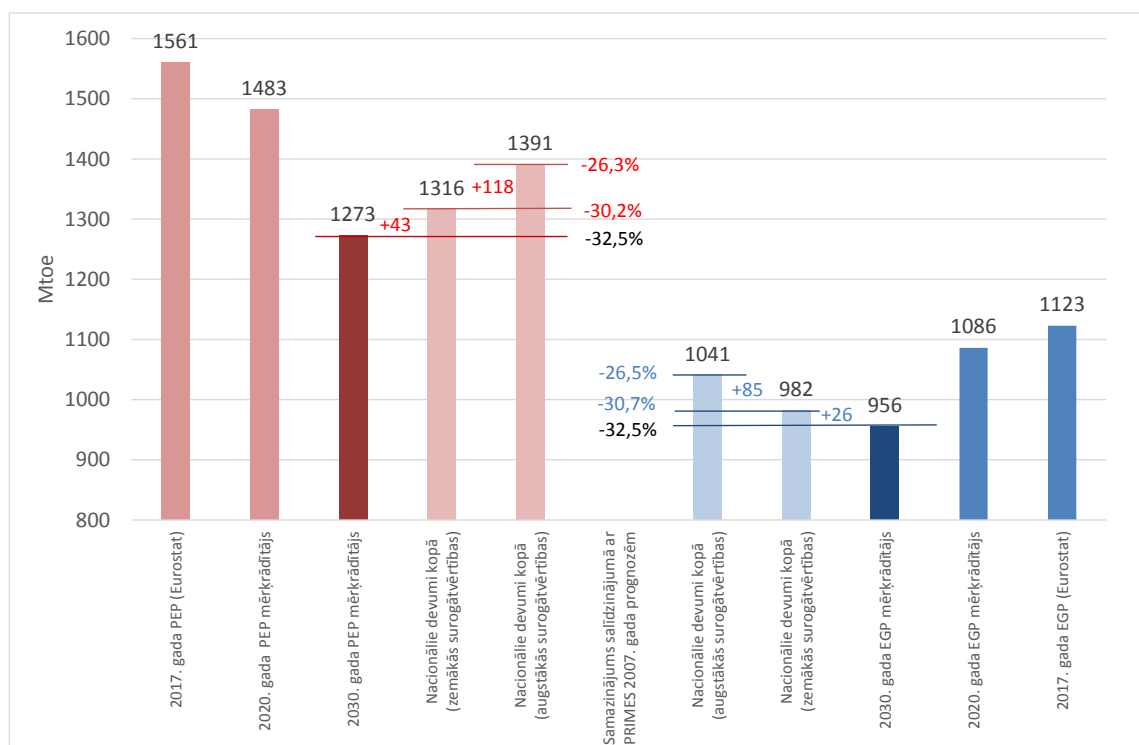
2. attēls. Valstu nacionālais devums atjaunojamo energoresursu jomā (avots: Eiropas Komisijas aprēķini, kuru pamatā ir NEKP projektos sniegtā informācija)

2.1.2. Energoefektivitāte

Enerģētikas savienības stratēģijas pamatā ir princips “energoefektivitāte pirmajā vietā”. Tomēr 2020. gada energoefektivitātes mērķrādītāju sasniegšanu apdraud enerģijas patēriņa palielinājums pēdējos gados. Spriežot pēc NEKP projektiem, tikai dažu dalībvalstu devums 2030. gada perspektīvā ir pietiekams. Tās ir **Itālija**, **Luksemburga** un **Spānija** (gan primārās enerģijas patēriņa, gan enerģijas galapatēriņa ziņā), **Nīderlande** (primārās enerģijas patēriņa ziņā) un **Francija** (enerģijas galapatēriņa ziņā). Dažas dalībvalstis savu nacionālo devumu vēl nav norādījušas.

Līdz ar to kopvērtējums **liecina par būtisku šķirtni starp paredzamajiem rādītājiem un Savienības 2030. gadam nospraustajiem primārās enerģijas patēriņa un enerģijas galapatēriņa mērķrādītājiem**, kas ir vismaz 32,5 %¹¹. **Primārās enerģijas patēriņa ziņā pietrūkst 118 līdz 43 Mtoe** (diapazons ir tik liels tāpēc, ka attiecībā uz valstīm, kas savu nacionālo devumu vēl nav izziņojušas, nav zināms, vai pareizi izrādīsies konservatīvākie vai vērienīgākie pieņēmumi), kas atbilst 26,3 % līdz 30,2 % sasniegšanai, savukārt **enerģijas galapatēriņa ziņā pietrūkst 85 līdz 26 Mtoe**, kas atbilst 26,5 % līdz 30,7 % sasniegšanai.

¹¹ Metodika, ko Komisija izmanto, lai novērtētu devumus energoefektivitātes jomā, ir sīkāk izklāstīta SWD(2019) 212 III iedaļā.

3. attēls. Kopīgais iztrūkums līdz primārās enerģijas patēriņa un enerģijas galapatēriņa energoefektivitātes devuma rādītājiem (Avots: Eiropas Komisijas aprēķini, kuru pamatā ir NEKP projektos sniegtā informācija)

Ņemot vērā šos apstākļus, visām dalībvalstīm, kuru devums pašlaik novērtēts kā nepietiekams, tiek ieteikts savu devumu pārskatīt un apsvērt iespēju vērienu kāpināt, lai tad, kad tiks iesniegti galīgie NEKP, vēriena nepietiekamība būtu novērsta.

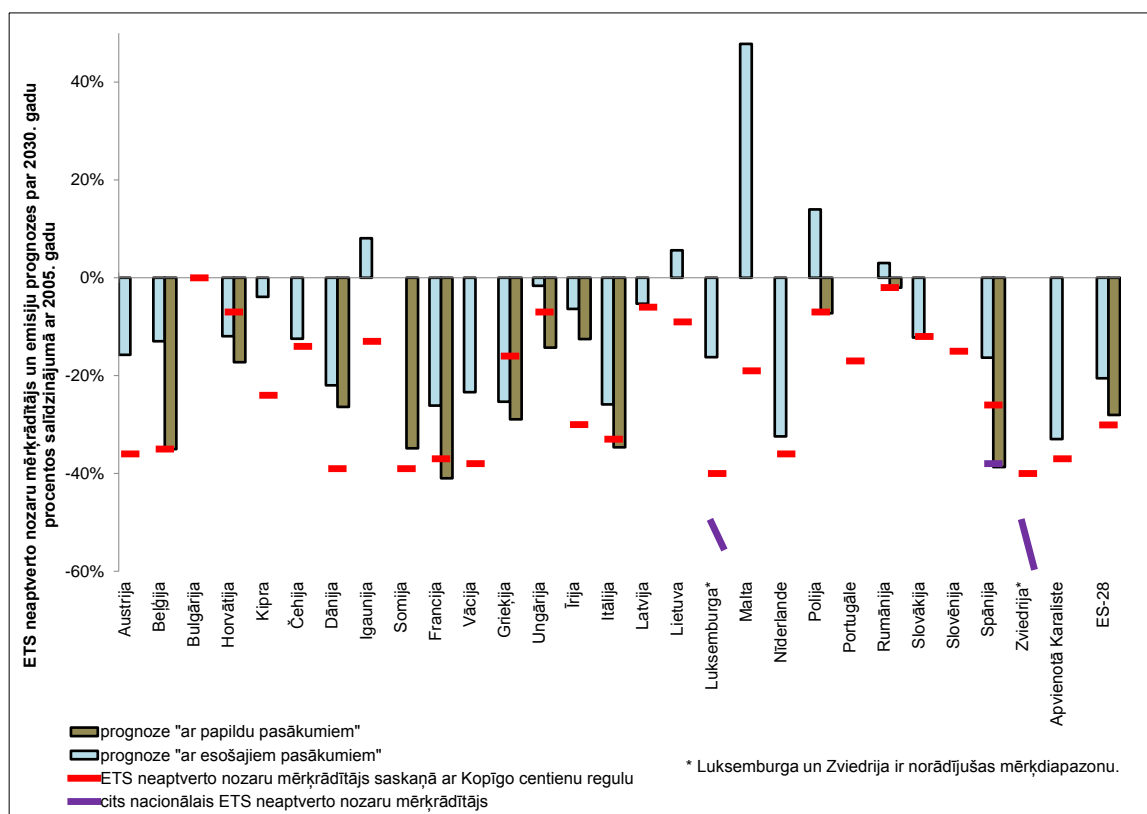
2.1.3. Siltumnīcefekta gāzu emisijas

Savienība ir paziņojusi, ka tās nacionāli noteiktais devums saskaņā ar Parīzes nolīgumu ir līdz 2030. gadam iekšējās siltumnīcefekta gāzu emisijas samazināt vismaz par 40 % salīdzinājumā ar 1990. gadu. Pateicoties visiem pieņemtajiem enerģētikas savienības tiesību aktiem, ar kuriem Komisija nākusi klajā priekšsēdētāja Junkera pilnvaru laikā, Savienība ir pirmā lielā pasaules ekonomika, kas Parīzes nolīgumā paredzēto devumu ietvērusi konkrētos tiesību aktos. Ja visi Savienības tiesību aktos noteiktie klimata, enerģētikas un tūrās mobilitātes mērķrādītāji tiktu sekmīgi īstenoti, siltumnīcefekta gāzu emisijas 2030. gadā varētu būt pat ap 45 % mazākas nekā 1990. gadā.

Balstoties uz plānotajiem pasākumiem vai nacionālajiem siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas mērķiem, kas ietverti NEKP projektos, un izdarot konservatīvus pieņēmumus par valstīm, kuras ne vienus, ne otrs vēl nav iesniegušas, tiek lēsts, ka kopējais siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājums Savienībā jau tagad atbilst 2030. gadam noteiktajam mērķrādītājam — siltumnīcefekta gāzu emisijas salīdzinājumā ar 1990. gadu samazināt par 40 %. Salīdzinājumā ar iepriekšējiem samazinājumiem, ko bija prognozējušas dalībvalstis, tas ir ievērojams sasniegums.

Kopīgo centienu regula¹² nosaka, ka nozarēs, ko neaptver ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēma (ETS), siltumnīcefekta gāzu emisijas visā Savienībā jāsamazina par 30 % salīdzinājumā ar 2005. gadu. Dalībvalstu nacionālie mērķrādītāji ir diapazonā no 0 līdz -40 %, un tām ir ievērojama elastība to sasniegšanā, t. i., tās var izmantot pārskaitījumus no vienas dalībvalsts citai vai izmantot zināmu daudzumu papildu emisiju piesaistījumu zemes izmantojuma sektorā. Nozarēs, kas ES ETS neietilpst¹³, vērienīgākus nacionālos mērķrādītājus nospraudušas Spānija, Luksemburga un Zviedrija.

Visi valstu pasākumi, kas NEKP projektos jau iepļānoti šajās nozarēs, liecina, ka Savienība jau tagad ETS neaptvertajās nozarēs varētu panākt emisiju samazinājumu par 28 % (sk. 4. attēlu; izņemot zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības sektoru). Tas ir ievērojams sasniegums salīdzinājumā ar prognozēm ES 2018. gada klimata pasākumu progresa izvērtējumā¹⁴, proti, ar esošajiem pasākumiem samazinājums sasniedz 21 %, ar plānotajiem — 23 %. **Tomēr, lai novērstu atlikušo Savienības mēroga iztrūkumu 2 procentpunktu apmērā, dalībvalstīm galīgajos NEKP būs jāparedz papildu pasākumi.**

4. attēls. Dalībvalstu 2030. gada kopīgo centienu mērķrādītāji un siltumnīcefekta gāzu emisijas ar esošajiem un plānotajiem pasākumiem (avots: ES Komisijas aprēķini, kuru pamatā ir NEKP projektos sniegtā informācija)

¹² Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Regula (ES) 2018/842 par saistošiem ikgadējiem siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājumiem, kas dalībvalstīm jāpanāk no 2021. līdz 2030. gadam un kas dod ieguldījumu rīcībā klimata politikas jomā, lai izpildītu Parīzes nolīgumā paredzētās saistības, un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 525/2013 (OV L 156, 19.6.2018., 26.–42. lpp.).

¹³ Nozares, kas ES ETS neietilpst, ir, piemēram, transports, ēku sektors, lauksaimniecība, atkritumu nozare.

¹⁴ COM(2018) 716 final.

Šie apsvērumi balstās uz pieņēmumu, ka visas dalībvalstis **attiecībā uz zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības sektoru ievēros nepozitīvas bilances noteikumu, t. i., noteikumu, ka emisijas nedrīkst pārsniegt piesaistījumus.** Ja šajā nozarē radīsies neto emisijas, tās būs jākompensē, izmantojot iedales apjomus no kopīgo centienu nozarēm.

2.1.4. Elektrotīklu starpsavienojumi

Starpsavienojumi starp valstu tirgiem ir tehniskais nodrošinājums, bez kura nav iespējams pabeigt Savienības iekšējā elektroenerģijas tirgus izveidi, garantēt enerģijas piegādes drošību, pilnvērtīgi izmantot atjaunojamo energoresursu potenciālu un veicināt nozaru sasaisti un integrāciju.

Piecas dalībvalstis (**Čehija, Vācija, Grieķija, Spānija un Portugāle**) savos NEKP projektos skaidri atsaucas uz elektrotīklu starpsavienojumu līmeni, ko iecerējušas sasniegt līdz 2030. gadam. Vairākas citas dalībvalstis (**Beļģija, Bulgārija, Francija, Lietuva, Luksemburga, Malta, Nīderlande, Slovākija, Somija un Zviedrija**) norāda prognozēto elektrotīklu starpsavienojumu līmeni 2030. gadā. NEKP projektos bieži parādās Eiropas enerģētikas tīkla (*TEN-E*) regulā izklāstītais process, kā apzināt un Eiropas līmenī atbalstīt tādu ar infrastruktūru saistīto kopīgu interešu projektu īstenošanu, kas vajadzīgi Pārvaldības regulā minēto starpsavienotības mērķu sasniegšanai. 4. kopīgu interešu projektu saraksts, ko objektīvā un iekļaujošā Eiropas līmeņa procesā plānots pieņemt 2019. gada oktobrī, būs vērsts uz to, lai uzlabotu iekšējā enerģijas tirgū vēl esošos vājos posmus, piem., starp Pireneju pussalu un pārējo Eiropu vai Dienvidaustrumeiropā.

Pabeidzot savus NEKP, dalībvalstīm, kuru elektrotīklu starpsavienojumu rādītājs pašlaik ir zem 15 %, būtu jānorāda 2030. gadam nospraustais elektrotīklu starpsavienojumu mērķrādītājs. Dalībvalstīm, kuru rādītāji šo sliekšņvērtību jau pārsniedz, vajadzētu apdomāt, vai ar 2030. gadam paredzēto starpsavienotības līmeni būs gana elektrosistēmas pietiekamības uzturēšanai, ņemot vērā, ka gaidāma ievērojama atjaunojamo energoresursu sektora attīstība¹⁵. Galīgajos NEKP paredzami infrastruktūras uzlabojumi būtu jāsaista ar pasākumiem, ar kuriem varētu nodrošināt šo starpsavienotāju pieejamību tirgum pārrobežu elektroenerģijas tirdzniecībai saskaņā ar attiecīgajiem tiesību aktiem.

2.2. Galvenie konstatējumi par katru no piecām dimensijām NEKP projektos

2.2.1. Dekarbonizācija (siltumnīcefekta gāzes un atjaunojamie energoresursi)

A) Siltumnīcefekta gāzu emisijas un piesaistījumi

Vairākos NEKP projektos būtu vēlams iekļaut sīkākas ziņas par to, kāda būs ES ETS neapvertu nozaru mērķrādītāju sasniegšanas stratēģija visā 2021.–2030. gada periodā, tostarp emisiju samazināšanas trajektoriju aplēses, kuru pamatā būtu jaunākie

¹⁵ Abos gadījumos ir jāņem vērā gaidāmais tīkla attīstības desmit gadu plāns un kopīgo interešu projektu atlases procesi.

dati, un ziņas par plānoto elastības iespēju izmantošanu, ko jau norādījušas, piemēram, **Īrija** un **Latvija**. Tā kā pastāv iespēja emisiju iedales apjomus no vienas dalībvalsts pārskaitīt citai¹⁶, vairākām dalībvalstīm ir iespēja no citām valstīm mobilizēt finansējumu ekonomikas modernizēšanai, ko var panākt, piem., investējot ēku energoefektivitātē vai ES ETS neapvertajās nozarēs pilnīgi realizējot atjaunojamo energoresursu izmaksefektivitātes potenciālu. Šī pastiprinātā divpusējā sadarbība starp dalībvalstīm ļaus Savienībai izmaksefektīvi sasniegt tās vērienīgos 2030. gada mērķus.

Aptuveni ceturtdaļu Savienības siltumnīcefekta gāzu emisiju rada **transports**, kas dalībvalstu ETS neapverto nozaru mērķrādītāju ziņā pēc emisijām ir lielākā nozare. **Tāpēc tam NEKP jāierāda centrāla vieta.** Vairums dalībvalstu ir noteikušas emisiju samazināšanas pasākumus transporta nozarē. Dažas dalībvalstis kvantitatīvus emisiju samazināšanas mērķus jau salāgo ar plānotajiem pasākumiem. Galīgie NEKP dos dalībvalstīm iespēju izstrādāt vēl integrētāku pieeju transporta nozarei. Dalībvalstīm savi galīgie plāni būtu jākonkretizē; turklāt vairākām dalībvalstīm vēl jākvantificē paredzamā ietekme. Nereti viens no izvirzītajiem mērķiem ir elektromobilitāte, bet bieži vien trūkst detalizētas informācijas par pasākumiem šā mērķa sasniegšanai. Lai sasniegtu 2025. un 2030. gadam izvirzītos CO₂ emisiju standartus un mazinātu autovadītāju un pārvadātāju degvielas izmaksas, vieglo automobiļu, furgonu un kravas automobiļu ražotājiem būs svarīgi, lai tiktu plānota attiecīga alternatīvo degvielu infrastruktūra un tajā tiktu ieguldītas vajadzīgās investīcijas. Ir jāgarantē, ka intelektisko transporta sistēmu ieviešana noritēs koordinēti. Dažām dalībvalstīm NEKP turklāt vajadzētu dot iespēju precizēt tādas nodokļu sistēmas pārstrukturēšanas pasākumus, kas palīdzētu sasniegt transporta nozares rīcībpolitiskos mērķus.

Labas prakses piemēri — rīcībpolitikas un pasākumi transporta nozarē

Labs piemērs, kā transporta nozarei noteiktos kvantitatīvos emisiju samazināšanas mērķus salāgot ar to sasniegšanai vajadzīgajām rīcībpolitikām un pasākumiem, ir **Austrijas** un **Spānijas** NEKP projekti. Piemēram, **Itālija** sniedz visai sīku informāciju par plānotajiem pasākumiem un obligāto transporta nozares atjaunojamo energoresursu mērķrādītāju pat pārsniedz. Vairākas dalībvalstis ir noteikušas indikatīvus elektromobilitātes mērķrādītājus, toties **Slovēnija** tiem pretī liek konkrētus pasākumus, kuros cita starpā kvantificēta vajadzība pēc uzlādes infrastruktūras.

40 % enerģijas patērē un aptuveni 15 % siltumnīcefekta gāzu emisiju rada **Eiropas ēkas**. NEKP projekti šo sektoru aptver galvenokārt sakarā ar tā nozīmi energoefektivitātes un atjaunojamo energoresursu devumu realizēšanā. Iespējamās efektivitātes uzlabošanas pasākumus, kas dotu izmaksefektīvus emisiju samazinājumus, vienlaikus samazinot māsaimniecību izmaksas par enerģiju un palielinot nodarbinātību būvniecības nozarē, dažās dalībvalstīs varētu īstenot ātrāk.

¹⁶ 5. pants Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Regulā (ES) 2018/842 par saistošiem ikgadējiem siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājumiem, kas dalībvalstīm jāpanāk no 2021. līdz 2030. gadam un kas dod ieguldījumu rīcībā klimata politikas jomā, lai izpildītu Parīzes nolīgumā paredzētās saistības, un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 525/2013 (OV L 156, 19.6.2018., 26.–42. lpp.).

Saskaņā ar 2018. gada maijā pieņemtajiem Savienības tiesību aktiem¹⁷ ES dalībvalstīm jānodrošina, ka 2021.–2030. gada periodā siltumnīcefekta gāzu emisijas **no zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības (ZIZIMM)** kompensē vismaz līdzvērtīgi CO₂ piesaistījumi no atmosfēras. Tā kā uzskaitīto papildu piesaistījumu potenciāls atbilst 2 % siltumnīcefekta gāzu emisiju, ZIZIMM devumam Savienības klimata mērķrādītāju sasniegšanā nākamajās desmitgadēs vajadzēs aizvien palielināties, piem., ar pastiprinātu CO₂ sekvestrēšanu no atmosfēras, vienlaikus kāpinot biomasas ražošanu un efektīvu izmantošanu daudzām dažādām vajadzībām, bet pienācīgi ņemot vērā bažas, kas saistītas ar biodaudzveidību un gaisa kvalitāti. **Dānija un Francija** ir divas dalībvalstis, kas norādījušas stratēģiju vai konkrētu informāciju par rīcībpolitikām un pasākumiem, piem., atbalstīt privāto apmežošanu lauksaimniecības zemē, tā ilgtspējīgi spēcīnot oglekļa piesaistītājus, vienlaikus veicinot bioekonomiku un lauksaimniekiem un mežsaimniekiem dodot papildu stimulu uzlabot zemes apsaimniekošanu un panākt ilgtspējīgu ražīguma pieaugumu. Citādi attiecīgās ziņas NEKP projektos ir visai pieticīgas. Turklāt pilnīgi novērtēt, vai emisijas pārsniedz piesaistījumus, būs iespējams tikai tad, ja dalībvalstis sniegs sīkākas ziņas par ZIZIMM uzskaiti un elastības iespēju izmantošanu. Šādu informāciju lielākā vai mazākā mērā sniegušas **Čehija, Dānija un Īrija**.

Šajā ziņā būtisks elements ir pārredzamu un precīzu meža references līmeņu izveide, kas ļaus pienācīgi ņemt vērā CO₂ emisijas vai piesaistījumus no meža apsaimniekošanas. Tas tiks panākts ar nacionālajiem mežsaimniecības uzskaites plāniem, kas dalībvalstīm, balstoties uz tehniskajiem ieteikumiem, kuri sniegti kopā ar šo paziņojumu¹⁸, būtu jāpārskata līdz 2019. gada 31. decembrim. Tādējādi tos būs iespējams pilnīgi un konsekventi izmantot galīgajos NEKP, it sevišķi plānojot elastību attiecībā uz kopīgo centienu nozarēm.

Kas attiecas uz emisijām ES ETS neaptvertajās nozarēs, **citū nozaru — piem., lauksaimniecības, atkritumsaimniecības un rūpniecības** — relevantums dažādās dalībvalstīs atšķiras. Tas būtu jāatspoguļo rīcībpolitiku un pasākumu plānošanā, kā, piemēram, attiecībā uz lauksaimniecību darījusi **Īrija**. Kas attiecas uz lauksaimniecību, Komisijas priekšlikumā par kopējo lauksaimniecības politiku (KLP) pēc 2020. gada kāpināts klimatisko un vidisko mērķu vērienīgums, paredzot, ka vismaz 40 % no visa KLP finansējuma vajadzēs būt klimatrelevantiem. Turklāt Komisija nākusi klajā ar “ekoshēmām”, kas dalībvalstīm dos iespēju plašā mērogā atbalstīt mitigācijas un adaptācijas pasākumus, kuri labāk pielāgoti konkrētām vietējām vajadzībām. Komisijas priekšlikums turklāt nosaka, ka dalībvalstīm, izstrādājot savus KLP stratēģiskos plānus, jāņem vērā nacionālie vides un klimata jautājumu plānošanas rīki, kuri paredzēti

¹⁷ Regula (ES) 2018/841 par zemes izmantošanā, zemes izmantošanas maiņā un mežsaimniecībā radušos siltumnīcefekta gāzu emisiju un piesaistes iekļaušanu klimata un enerģētikas politikas satvarā laikposmam līdz 2030. gadam un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 525/2013 un Lēmumu Nr. 529/2013/ES.

¹⁸ Līdztekus NEKP projektiem dalībvalstis iesniedza arī nacionālos mežsaimniecības uzskaites plānus (NMUP), kuros iekļāva savu nacionālo meža references līmeni. 2019. gada aprīlī ekspertu grupa, kurā citu starpā bija tehniskie speciālisti no dalībvalstīm, NVO un pētnieciskajām organizācijām, veica sākotnējo NMUP novērtēšanu. Tajā sagatavotie tehniskie ieteikumi (SWD(2019) 213) atspoguļo iesniegto plānu kopumā augsto kvalitāti, taču vienlaikus ir norādīts, ka dažas konkrētām valstīm specifiskas pieejas būs jāizvērtē rūpīgāk.

relevantajos ES likumdošanas instrumentos, arī NEKP. Šajā ziņā būs ļoti svarīgi, lai galīgie NEKP saturētu konkrētas ziņas par lauksaimniecības un mežsaimniecības nozarē plānotajiem emisiju samazināšanas pasākumiem, ko KLP varētu atbalstīt, piemēram, atbalstot lauku saimniecību oglekļa shēmu izmēģināšanu.

Runājot par **elektroenerģijas** nozari, kurā rodas aptuveni 25 % siltumnīcefekta gāzu emisiju, dalībvalstu dekarbonizācijas rīcībpolitikās galvenā uzmanība veltīta tam, kā aizvien vairāk izmantot atjaunojamo energoresursu elektroenerģiju un aizvien mazāk elektroenerģijas ražot no oglēm.

Vai Eiropa pamazām atsakās no oglēm?

Vairākas dalībvalstis izvirzījušas vai apstiprinājušas vērienīgus mērķus pamazām atteikties no elektroenerģijas ražošanas no oglēm, ka arī termiņus šo mērķu sasniegšanai. **Francija** plāno to pagūt līdz 2022. gadam. **Itālijas** un **Īrijas** nospraustais termiņš ir 2025. gads. **Dānija, Spānija, Nīderlande, Portugāle** un **Somija** to iecerējušas izdarīt līdz 2030. gadam. Arī **Vācija** norādījusi, ka nospraudīs termiņu, pēc kura elektroenerģiju no oglēm vairs neražos. Dalībvalstis, kas aktīvi atsakās no oglēm, ir aicinātas sniegt sīkākas ziņas par to, kā tās šos mērķus plāno sasniegt un vai tās plānot izmantot iespēju anulēt ES ETS kvotas. Būtu jāpievēršas arī pasākumiem, kā palīdzēt tiem strādājošajiem un viņu ģimenēm, ko skar atteikšanās no oglēm.

Salīdzinājumā ar enerģētikas nozari daudz mazāka uzmanība NEKP projektos veltīta tam, kā dekarbonizēt rūpniecību, kas rada aptuveni 15 % siltumnīcefekta gāzu emisiju. Lai mazinātu rūpniecības oglekļa pēdu, attiecīgajās rūpniecības nozarēs nākamās desmitgades laikā būs jākāpina tehnoloģiju izstrāde un inovācija. Sava loma šajā procesā būs valdībām, kam būs, piemēram, attiecīgi jāpiemēro valsts atbalsta noteikumi. Jo drīzāk dalībvalstis viesīs skaidrību par saviem nodomiem, jo drīzāk rūpniecība pilnvērtīgi pievērsīsies labāko pieejamo tehnisko paņēmienu ieviešanai, elektrifikācijas iespējām un jauniem tehnoloģiskajiem risinājumiem, kas var palīdzēt mazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas.

Daudzas dalībvalstis, kas sev nospraudušas **klimateadaptācijas** mērķus, tos iekļāvušas arī plānu projektos, un dažas ir norādījušas jaunus mērķus. Vairākas dalībvalstis pielāgošanās mērķus un pasākumus apraksta diezgan sīki. Paraugs, kā aprakstīt adaptācijas mērķus un pasākumus, ir **Īrijas, Lietuvas, Polijas, Slovākijas** un **Slovēnijas** NEKP projekti. Tikai dažas dalībvalstis sīki norādījušas, kā plāno pielāgoties klimata pārmaiņu negatīvajai ietekmei Savienības enerģijas piegādes drošības kontekstā.

B) Atjaunojamie energoresursi

2017. gadā atjaunojamo energoresursu enerģijas īpatsvars Savienībā sasniedza 17,5 %, bet šā pieauguma temps kopš 2014. gada ir palēninājies. Lai sasniegtu 2030. gada mērķrādītāju, ir jāpieliek divtik lieli pūliņi. NEKP ir jādod skaidrs pamats dalībvalstu devumam 2030. gada kopīgā mērķrādītāja sasniegšanā, un šim devumam ir vajadzīgs segums pamatīgu rīcībpolitiku un pasākumu veidā.

Siltumapgāde un aukstumapgāde pašlaik veido 50 % no Savienības gada enerģijas patēriņa. Atjaunojamo energoresursu īpatsvars šajā sektorā 2017. gadā sasniedza 19,5 % un pēdējo desmit gadu laikā ir pieaudzis par vien 6 procentpunktiem. Nacionālajiem enerģētikas un klimata plāniem būtu jāatspoguļo ikgadējais atjaunojamo energoresursu enerģijas īpatsvara pieaugums, kas siltumapgādes un aukstumapgādes sektorā paredzēts Direktīvā (ES) 2018/2001, kā arī atlikumsiltuma un atlikumaukstuma loma sektora pienesumā kopējā atjaunojamo energoresursu īpatsvara izmaksefektīvā celšanā.

Tas pats attiecas uz transporta nozari, kurā dalībvalstīm jāprasa, lai degvielas piegādātāji līdz 2030. gadam vismaz 14 % no autotransporta un dzelzceļa transporta nozarē patērētās enerģijas piegādātu kā atjaunojamo energoresursu enerģiju. Tas nozarei sniegs skaidrību par nākotnes tirgus pieprasījumu.

Kā apzināt atjaunojamo energoresursu potenciālu: labas metodikas piemēri

Kas attiecas uz nacionālo mērķu sadaļu, labs paraugs tam, cik pilnīgi mērķi un trajektorijas būtu jāiekļauj galīgajos plānos, ir **Čehijas, Īrijas un Itālijas NEKP projekti**. **Čehija un Īrija** par katru gadu absolūtās vērtībās norādījušas katras nozares devumu un attiecīgās tehnoloģijas. **Īrija** ir viena no pavisam nedaudzajām dalībvalstīm, kuras projektā iekļāvušas arī trajektorijas, kas raksturo bioenerģijas pieprasījumu un biomasas piedāvājumu pa ievadmateriāliem, turklāt datus par atjaunojamo energoresursu siltumu norādījusi, devumu sadalot pa atjaunojamo energoresursu tehnoloģijām atsevišķi rūpniecības, mājokļu un terciārā sektora griezumā. **Čehija** ir iesniegusi jutīguma analīzi par to, kā kopējais atjaunojamo energoresursu enerģijas devums varētu svārstīties ekonomiskās izaugsmes un enerģijas pieprasījuma iespaidā. **Itālija** ir iekļāvusi transporta mērķrādītāja sadalījumu ar katrai tehnoloģijai piemērojamajiem multiplikatoriem.

Galīgajos plānos būtu jāsniedz **sīka informācija par rīcībpolitikām un pasākumiem, kas palīdzēs savlaicīgi panākt ierosinātos mērķus un devumus atjaunojamo energoresursu jomā**. Rīcībpolitikām un pasākumiem skaidri jāpaskaidro, ka ierosinātie mērķi un devumi ir panākami, it sevišķi attiecībā uz 2022. gadam izvirzīto pirmo atsaucē punktu. Dalībvalstīm būtu jāsniedz sīkas ziņas par savām atbalsta shēmām, tostarp sīki atjaunojamo energoresursu enerģijas izsoļu grafiki un to dinamika 2021.–2030. gada periodā. Atbalsta shēmām būtu jāstiprina investoru pašāvērošana un ilgtermiņā jāsamazina izmaksas, kas saistītas ar atjaunojamo energoresursu izmantošanas izvēršanu. Lai sniegtu vajadzīgo informāciju tirgus dalībniekiem un piesaistītu jaunas investīcijas atjaunotajās enerģijas ražošanai, dalībvalstīm būtu sīkāk jāraksturo galvenās rīcībpolitikas un pasākumi, piemēram, norādot tādus elementus kā i) paredzamie rezultāti, ii) indikatīvs grafiks, iii) finansējuma avots un nepieciešamie līdzekļi.

Lai veicinātu iedzīvotāju iesaistīšanos enerģētikas pārkārtošanā, piesaistītu privātās investīcijas un atvieglotu mērķrādītāju izmaksefektīvu sasniegšanu, jānodrošina informācija par pasākumiem pašpatēriņa un atjaunojamo energoresursu kopienai veicināšanai, kā arī noteikumi, kas atvieglo elektroenerģijas pirkuma līgumu un plānoto izsoļu izmantošanu. Turklāt, lai nākamajā desmitgadē varētu ievērojami izvērst atjaunojamo energoresursu izmantošanu, būs katrā ziņā jāvienkāršo administratīvās

procedūras, piemēram, jāveicina kontaktpunktu ieviešana vai jāizveido ātras energoatjaunināšanas procedūras.

Līdz 2021. gadam tiks ieviests jauns atjaunojamo energoresursu enerģijas finansēšanas mehānisms¹⁹, kas atbalstīs atjaunojamo energoresursu izmantošanas izvēršanu visā Savienībā.

2.2.2. Energoefektivitāte

Galīgajiem plāniem jābūt pamatīgākiem, un tajos jānorāda skaidrākas enerģijas patēriņa trajektorijas. Lai nodrošinātu, ka ierosinātais vēriena līmenis ir pārlicinošs un ka labi apzinātas neatbilstības un paraugprakses, svarīgi ir rūpīgi veidot vispārējo nacionālo rīcībpolitikas satvaru, kas ir nacionālo devumu pamatā. Ir sīkāk jāprecizē plānoto rīcībpolitiku un pasākumu mērogs, grafiks un paredzamais enerģijas ietaupījums.

Tas jo īpaši attiecas uz enerģijas ietaupījuma pienākuma izpildi un ilgtermiņa renovācijas stratēģiju. Visām dalībvalstīm savos galīgajos NEKP jāiekļauj Pārvaldības regulas III pielikumā prasītā informācija (par energoefektivitātes pienākuma shēmām un alternatīviem politikas pasākumiem saskaņā ar Energoefektivitātes direktīvas 7. pantu), jo tas palīdzēs konsolidēt rīcībpolitisko satvaru un integrēt visus tā komponentus. Ilgtermiņa ēku renovācijas stratēģijas iekļaušana sniegs visaptverošu priekšstatu par to, kā plānots renovēt valsts ēku fondu, tiecoties esošās ēkas izmaksefektīvi pārveidot par gandrīz nulles enerģijas ēkām.

Turklāt, lai mobilizētu privātās investīcijas enerģijas taupīšanā un energoefektivitātes pakalpojumu tirgus izaugsmē, ir jānosaka investīciju vajadzības un finansējuma avoti. Galīgajos plānos būtu sīkāk jāizklāsta, kāda ir publisko struktūru ēku loma, un jāizpēta, kādā veidā ar energoefektivitātes rīcībpolitiku varētu risināt enerģētiskās nabadzības problēmu.

2.2.3. Enerģētiskā drošība

Svarīga enerģētikas savienības un līdz ar to arī NEKP dimensija ir enerģētiskā drošība. Vairāk nekā pusi no visas patērētās primārās enerģijas Savienība joprojām importē, un tam ir liela nozīme gan tāpēc, ka importētā enerģija dārgi izmaksā, gan tāpēc, ka tādējādi Savienība ir neaizsargāta pret piegādes traucējumiem un pēkšņiem cenu kāpumiem.

Svarīgi enerģētiskās drošības aspekti ir piegāžu, importa avotu un maršrutu dažādošana. NEKP būtu jāveicina efektīvi ieguldījumi infrastruktūrā, kas palīdzēs virzīties uz nacionālo enerģētiskās drošības mērķu sasniegšanu, vienlaikus ņemot vērā dažādo plānos ietvertu dimensiju sinerģijas. NEKP būtu jāpalīdz pabeigt gāzes infrastruktūras projektus, kas vajadzīgi, lai visiem reģioniem būtu piekļuve LNG termināļiem (it sevišķi projektus **Horvātijā** un **Griekijā**) un lai visām dalībvalstīm būtu piekļuve vairākiem piegādes ceļiem (it sevišķi **Somijai, Īrijai, Rumānijai un Bulgārijai**). NEKP turklāt būtu jāveicina iekšzemes avotu (būtībā atjaunojamo

¹⁹ Saskaņā ar Pārvaldības regulas 33. pantu šim mehānismam būs divi mērķi — novērst iztrūkumu līdz Savienības indikatīvajai atjaunojamo energoresursu trajektorijai, ja tāds būtu, un nodrošināt veicinošo satvaru, ko paredz pārstrādātā Atjaunojamo energoresursu direktīva.

energoresursu) apguve, kā arī tādu pamatkomponentu un izejmateriālu apguve, kas vajadzīgi energoietilpīgu rūpniecības nozaru dekarbonizācijai. Politiskajai diskusijai par galīgajiem NEKP lieti noderētu konkrētāki mērķi un mērķrādītāji ar konkrētākiem termiņiem.

Aizvien lielāks izaicinājums energosistēmai ir pastāvīgi pieaugošais variabls atjaunojamo energoresursu enerģijas īpatsvars. Lai gan pastāvīgs līdzsvars starp piedāvājumu un pieprasījumu pamatā jānodrošina tirgum (arī ar pastiprinātu nozaru sasaisti), atlikušie riski koordinēti kopā jānovērš dalībvalstīm. Tam jāatspoguļojas arī nacionālajos enerģētikas un klimata plānos. Lai pienācīgi risinātu enerģētiskās drošības problēmu, būtu jāizvērtē pietiekamība, ņemot vērā ne tikai pieprasījumu un ražošanu dalībvalstu teritorijā, bet arī savstarpēji savienoto dalībvalstu teritorijā, kā arī ilgtermiņa klimatiskos mērķus.

Enerģētiskās drošības ķīla ir elastības instrumenti, piemēram, pieprasījuma reakcija un glabāšanas/uzkrāšanas iespējas. Dalībvalstīm, kam ir esoši vai plānoti elektroenerģijas ražošanas jaudas mehānismi, būs jāņem vērā jaunie Elektroenerģijas regulā izklāstītie noteikumi un galīgajos NEKP jānorāda, kā tās plāno to izdarīt.

Dalībvalstis, kuru energoresursu struktūrā ietilpst kodolenerģija, savos NEKP varētu ieviest rīcībpolitikas, kas ļaus visās kodolenerģētikas piegādes ķēdes daļās uzturēt pietiekamu jaudu un nodrošinās degvielas piegādes drošību.

Lai **nodrošinātu energosistēmas noturību**, dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka galīgie NEKP tiek pienācīgi sasaistīti ar naftas, gāzes un elektroenerģijas ārkārtas rīcības plāniem. Augstais digitalizācijas līmenis palielina kibernetikas risku, kas var apdraudēt piegādes drošību un/vai patērētāju datu privātumu. Kiberdrošība ir jauns, tieši pēdējā laikā aktualizējies enerģētiskās drošības elements, kas jāiekļauj gan galīgajos plānos, gan plānos, kas vajadzīgi saskaņā ar Regulu par gāzes piegādes drošību un Regulu par riskgatavību elektroenerģijas sektorā. Dalībvalstis tiek aicinātas savu NEKP galīgajā redakcijā apzināt citu veidu riskus, piemēram, tos, kas saistīti ar izejmateriālu piegādi, klimata pārmaiņu ietekmi vai nejausu, cilvēka izraisītu, ar dabu saistītu vai teroristisku apdraudējumu ietekmi uz kritisko energoinfrastruktūru.

2.2.4. Iekšējais enerģijas tirgus

Lai nodrošinātu pieņemamas enerģijas cenas un drošu energoapgādi un būtu iespējams izmaksefektīvi integrēt aizvien lielāku atjaunojamo energoresursu īpatsvaru, **ir vajadzīgs pilnīgi integrēts un labi funkcionējošs iekšējais enerģijas tirgus**. Nacionālajos enerģētikas un klimata plānos būtu jāprecizē, ka ir ieviests pareizs tiesiskais regulējums, lai gūtu labumu no integrētākiem enerģijas tirgiem.

Līdz ar Savienības energosistēmu pārkārtošanu aktualizējas kopīgi izaicinājumi, kas saistīti ar elastīgumu, decentralizāciju, regulējumu, kas stimulē investēt infrastruktūrā, un konkurenci. Nacionālajos enerģētikas un klimata plānos jāsniedz sīkāka informācija par valsts elektroenerģijas un gāzes tirgus pašreizējo stāvokli un to, kā plānots stāties pretī šiem izaicinājumiem. Tajos būtu jāizvirza konkrēti un izmērāmi nacionālie mērķi turpmākai tirgus attīstībai un attiecīgas rīcībpolitikas un pasākumi, kas dos iespēju tos sasniegt.

Iekšējā enerģijas tirgus mērķi: labā prakse. Piemērs tam, kā attiecīgajos plānu projektos ieskicēt tirgus integrāciju, ir kopējā reģionālā **Baltijas valstu** un **Somijas** gāzes tirgus izveide, kurā tehnisko nodrošinājumu — cauruļvada *Balticconnector* būvi — papildina saskaņoti tirgus noteikumi. Valstīm, kas vispilnīgāk īstenojušas ES gāzes tirgus tiesību aktus, ir arī vislikvīdākie tirgi, un tās gūst vislielāko labumu no iekšējā enerģijas tirgus. NEKP vajadzētu sniegt noderīgu pārskatu par progresu virzībā uz piemērojamo gāzes tirgus noteikumu īstenošanu.

Enerģijas tirgus reformu mērķiem, programmām un termiņiem, ko dalībvalstis nosaka NEKP, jāatbilst tiesību aktiem, kas pieņemti saskaņā ar paketi “Tīru enerģiju ikvienam Eiropā”, un esošajiem tīkla kodeksiem un vadlīnijām. Ņemot vērā tās nozīmi Eiropas piegādes drošības, ražošanas pietiekamības un tirgus darbības nodrošināšanā, ir jāpanāk droša piekļuve starpsavienojumu jaudai, kas būtu pietiekama elektroenerģijas un gāzes pārrobežu tirdzniecībai. NEKP un īstenošanas plāniem, ko prasa Elektroenerģijas regula²⁰, vajadzētu būt pilnīgi saskanīgiem. NEKP ir jāņem vērā arī valstu regulatoru un Energoregulatoru sadarbības aģentūras (*ACER*) uzraudzības ziņojumi.

NEKP būtu jāatbalsta vairumtirgu reformas. Nacionālie enerģētikas un klimata rīcības plāni dalībvalstīm dod iespēju tajos iekļaut perspektīvas energosistēmas integrācijas un nozaru sasaistes koncepcijas, arī elektroenerģijas, gāzes un siltuma nozaru tālāku integrāciju, tām nostājoties dekarbonizētas energosistēmas centrā.

Energosubsīdijas. Ir ārkārtīgi svarīgi, lai publiskie resursi tiktu izmantoti saskanīgi un izmaksefektīvi, nekropļojot enerģijas tirgu un neslāpējot investīcijas inovācijā un pārejā uz tīru enerģiju. Ir svarīgi, lai tiktu pienācīgi ņemtas vērā gan eksplīcītās, gan implicītās energosubsīdijas, kā arī turpmākie plāni atteikties no tām subsīdijām, kas neveicina ilgtermiņa mērķu sasniegšanu. Lielākajā daļā NEKP projektu energosubsīdiju jautājums jau ir daļēji skarts, taču galīgajos plānos vajadzētu sistemātiski aprakstīt un kvantificēt visas tādas subsīdijas — no dotācijām, atbalsta shēmām, nodokļu atvieglojumiem līdz subsīdijām, kas izriet no regulatīvajām saistībām, balstoties uz esošajām starptautiski izmantotajām definīcijām. Labs paraugs šajā ziņā ir Itālijas iesniegtais NEKP projekts. Ir svarīgi, lai visas dalībvalstis savos galīgajos NEKP norādītu, ar kādiem līdzekļiem un kādos termiņos tās plāno atteikties no subsīdijām fosilajam kurināmajam, vienlaikus ņemot vērā to, kā tas varētu ietekmēt neaizsargātās patērētāju grupas.

NEKP būtu jāatbalsta tālredzīgas rīcībpolitikas, kuru mērķis ir Eiropā attīstīt konkurenciālus mazumtirgus, lai patērētāji varētu izmantot viedo infrastruktūru. Kas attiecas uz sistēmas elastību un patērētāju līdzdalību, ievērojamā skaitā NEKP projektu ir norādīti konkrēti un izmērāmi viedskaitītāju ieviešanas mērķrādītāji. Līdz 2017. gada beigām aptuveni 37 % ES mājāsaimniecību bija aprīkotas ar elektroenerģijas viedskaitītāju, un 7 dalībvalstis ir pabeigušas to ieviešanu valsts mērogā. NEKP

²⁰ Elektroenerģijas regulas prasība tām dalībvalstīm, kuras iecerējušas sākt vai turpināt jaudas mehānismu izmantošanu un kam tāpēc jāpielāgo savi tirgi.

jāatspoguļo pašreizējā satvara izmaiņas, kas ieviestas ar paketi “Tīru enerģiju ikvienam Eiropā”, lai nodrošinātu, ka galalietotājiem ir piekļuve viedskaitītājiem. NEKP būtu jānorāda, ar kādiem pasākumiem plānots iedzīvotājiem un uzņēmumiem (it sevišķi MVU) dot lielāku kontroli pār elektroenerģijas patēriņu un izmaksām (piem., dinamisko cenu līgumiem).

NEKP turklāt jānodrošina un jāveicina patērētāju iespēcinātība, informētība un patērētāju aizsardzība, un ar tiem var strukturētāk risināt enerģētiskās nabadzības jautājumus (sk. arī 2.3.5. sadaļu).

2.2.5. Pētniecība, inovācija un konkurētspēja

Lai Savienība varētu sasniegt savus vērienīgos enerģētikas un klimata mērķus un nodrošināt enerģijas piegādes drošību, uzticamību un noturību, ir vajadzīga **pētniecība un inovācija**. Tajā pašā laikā ES ir jānodrošina **konkurētspējīgi apstākļi rūpniecībai**. Abiem procesiem ir jāiet roku rokā. Enerģētikas savienības stratēģijas ietvaros Eiropas energotehnoloģiju stratēģiskajā plānā (SET plānā) un paziņojumā “Paātrināt inovāciju tīras enerģijas jomā”²¹ ir apzināts, kādas stratēģiskās pētniecības un inovācijas prioritātes un pasākumi vajadzīgi ES līmenī, lai izmaksefektīvi paātrinātu šo energosistēmas pārkārtošanu. Pēc ieceres nacionālajos enerģētikas un klimata plānos būtu precīzi jānorāda, uz kuriem no šiem mērķiem notiek virzība valsts līmenī, tā SET plānu būtībā pārveidojot nacionālos mērķos un pasākumos.

Dalībvalstīm ir jāveic papildu pasākumi, lai NEKP integrētu pētniecību, inovāciju un konkurētspēju. NEKP būtu jānosaka rīcībpolitikas, kas īpaši vērstas uz enerģētikas un klimata prioritātēm, tostarp pētniecības un inovācijas programmām un saistītajiem finansējuma mērķrādītājiem, kā arī Savienības finansējuma un finanšu instrumentu izmantošanu. Nacionālajos enerģētikas un klimata plānos būtu jāapsver, kā plānotās nacionālās publiskās investīcijas varētu atbalstīt pieejamo tehnoloģiju ienākšanu tirgū un jaunu, revolucionāru tehnoloģiju plašu izplatību un integrāciju energosistēmā. Ir vajadzīga arī piemērota infrastruktūra, kas varētu atbalstīt pāreju uz klimatneitralitāti energoietilpīgajās autobūves un būvniecības nozarēs. Jāpalielina arī nacionālo inovācijas/rūpniecības ekosistēmu ieguldījums stratēģisku, ilgtspējīgu Eiropas vērtības ķēžu veidošanā (piem., tādās jomās kā akumulatori, ūdeņraža elementi, jauni biobāzēti produkti, tīra, satīklota un autonoma braukšana, siltumsūkņi, integrētās energopārvaldības sistēmas).

Par pamatu ņemot programmas “Apvārsnis 2020” panākumus, programma “Apvārsnis Eiropa” (2021–2027) pilnveidos un racionalizēs Savienības finansējumu pētniecībai un inovācijai, lai tā kļūtu relevantāka un veicinātu virzību uz lielāku atjaunojamo energoresursu īpatsvaru, energoefektivitāti un dekarbonizāciju. Inovācijas fonds²² visās dalībvalstīs atbalstīs investīcijas, kas tirgū ievieš tīras inovatīvas tehnoloģijas.

Pētniecības un inovācijas centieni virzībā uz klimatneitrālu ekonomiku līdz

²¹ COM(2016) 763 final.

²² Inovācijas fonds ir Eiropas Savienības investīciju programma aptuveni 10 miljardu EUR apmērā, ko finansē, pārdodot ES ETS kvotas.

2050. gadam

Komisijas stratēģiskajā ilgtermiņa redzējumā par klimatneitrālu ekonomiku — paziņojumā “Tīru planētu — visiem!”²³ — uzsvērtā vajadzība pēc vērienīgiem saskaņotiem pētniecības un inovācijas centieniem. Eiropas pētniecībā galvenā uzmanība būtu jāpievērš transformatīviem oglekļneitrāliem risinājumiem tādās jomās kā enerģija un transports, ūdeņraža elementi un kurināmā elementi, enerģijas uzkrāšana, oglekļneitrāla energoietilpīgo nozaru pārveidošana, aprites ekonomika, bioekonomika, viedās pilsētas un lauksaimniecības, akvakultūras un mežsaimniecības ilgtspējīga intensifikācija.

2.3. NEKP projektu pamatīgums un saskanība un rīcībpolitiku mijiedarbības apdomāšana

2.3.1. Vai NEKP ir pienācīgs analītiskais satvars?

To, kādā mērā NEKP izdosies veicināt enerģētikas savienības mērķu sasniegšanu, noteiks tas, cik stabili, pārlicinoši un pamatīgi būs galīgie NEKP. Tas, cik kvalitatīvs un pārlicinošs ir analītiskais satvars, ir lielā mērā atkarīgs no modelēšanas pieejas, izmantotajiem datu avotiem, analīzes caurredzamības, kā arī ierosināto rīcībpolitiku un pasākumu visaptveroša novērtējuma. Visiem šiem aspektiem ir liela nozīme, demonstrējot, kādā mērā dalībvalstis, nospraužot sev mērķus un izvirzot rīcībpolitikas, ir rūpīgi izvērtējušas visus galvenos faktoros. Svarīgi aspekti ir detalizētas prognozes, kas iegūtas pamatīgā modelēšanā, un plānoto rīcībpolitiku un pasākumu ietekmes analīze.

Lai NEKP būtu salīdzināmi, ir pēc iespējas lielākā mērā jāietur **kopīga pieeja rādītājiem** un bāzes gadu rādītāji jāsalāgo ar ziņotajiem datu punktiem. Lai gan lielākajā daļā NEKP projektu galvenie pieņēmumi un datu avoti jau ir dokumentēti, **informācija varētu būt pilnīgāka.** Komisija ir piedāvājusi palīdzību un kopīgas veidnes, kas nodrošinās konsekveni un pilnīgumu. Dalībvalstīm, cik vien iespējams, būtu jāizmanto oficiālā Eurostat statistika. Šī plānošana dod iespēju vēl vairāk uzlabot koordinētību starp struktūrām, kas atbild par enerģētikas un klimata statistiku.

2.3.2. Kā ir ņemta vērā mijiedarbība starp dažādām enerģētikas savienības dimensijām?

Lai darītu iespējamu pāreju uz tīru enerģiju, dalībvalstīm būtu jānovērtē mijiedarbība starp dažādajām dimensijām un pienācīgi tai jāpievēršas. **NEKP vajadzētu būt iespējai strukturēti novērtēt nacionālo rīcībpolitiku ietekmi un mijiedarbību starp Eiropas un valstu pasākumiem enerģētikas un klimata jomā.** Sistemātiskāk novērtēt rīcībpolitiku mijiedarbību (piem., energoefektivitātes un energoinfrastruktūras rīcībpolitikas mijiedarbību vai rīcībpolitikas ietekmi uz bioenerģijas ilgtspējīgu izmantošanu dažādiem mērķiem) varētu ietekmes novērtējumos. Tomēr jāturpina pētīt, kāda rīcībpolitiskā ietekme varētu būt novērtētajai mijiedarbībai un sinerģijām starp

²³ “Tīru planētu – visiem! Stratēģisks Eiropas ilgtermiņa redzējums par pārticīgu, modernu, konkurētspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku” (COM(2018) 773 final).

dažādām enerģētikas un klimata rīcībpolitikām un mērķiem, it sevišķi starp piegādes drošības un iekšējā enerģijas tirgus mērķiem un atjaunojamo energoresursu un energoefektivitātes rīcībpolitikām.

Piemēram, enerģijas tirgu pašos pamatos maina digitālās tehnoloģijas. Tomēr, ja digitalizācija netiek īstenota pienācīgi, tās pozitīvo ietekmi uz enerģijas patēriņu un siltumnīcefekta gāzu emisijām var graut ārkārtējs elektroenerģijas patēriņa pieaugums, kurā vainojami datu centri un telesakaru tīkli.

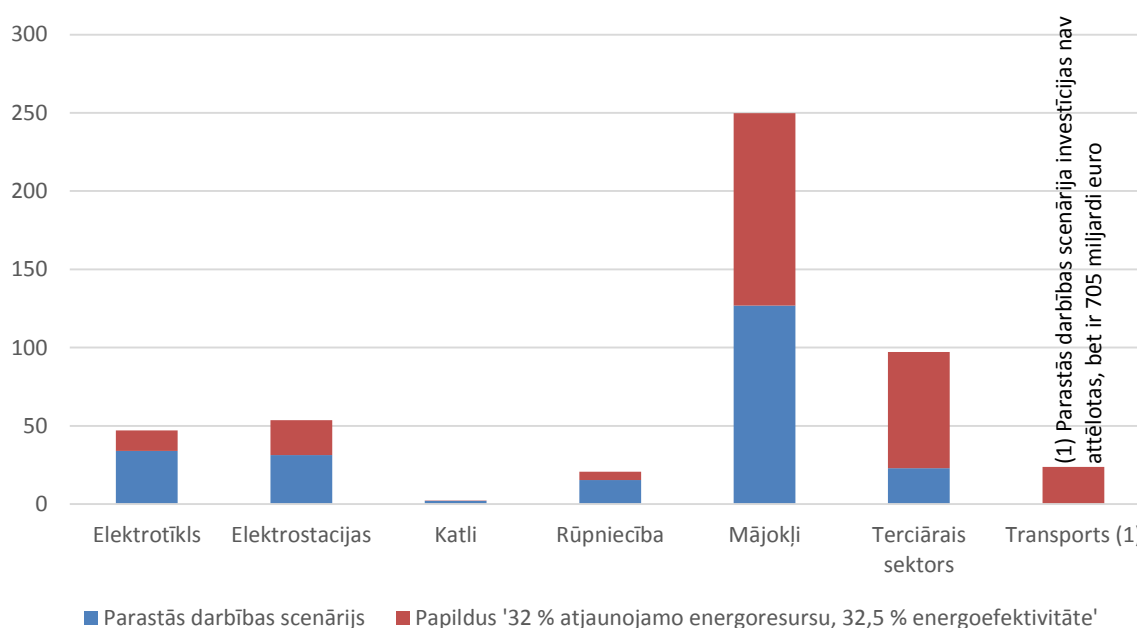
Skaidrs caurvijošas rīcībpolitikas piemērs ir **princips “energoefektivitāte pirmajā vietā”**. Tas nozīmē, ka iestādēm pirms jaunu enerģētikas rīcībpolitiku ieviešanas vai lemšanas par investīcijām būtu jāpārbauda, vai tos pašus mērķus izmaksefektīvāk nevarētu sasniegt ar energoefektivitāti. Dažos NEKP projektos ir sniegti konkrēti piemēri: piemēram, kā, izstrādājot enerģētiskās drošības pasākumus, ar šo principu nodrošināts, ka prognozētās enerģijas pieprasījuma dinamikas savā starpā saskan. Galīgajos NEKP šis princips būtu jāpiemēro vēl pamatīgāk.

2.3.3. Kā ar NEKP projektiem piesaistīt vajadzīgās investīcijas?

Pāreja uz klimatneitralitāti mūsu tautsaimniecībām nozīmē būtiskas pārmaiņas. Lai panāktu, ka ik gadu papildu investīcijas sasniedz aptuveni 260 miljardus euro²⁴, kas nepieciešams ES klimata un enerģētikas mērķrādītāju sasniegšanai līdz 2030. gadam, **ir jāapzina vajadzība pēc investīcijām un jāiegūst vajadzīgais finansējums**. NEKP var būt svarīgs rīks, ar ko plānot valsts investīcijas enerģētikas un klimata jomā. Publiskais finansējums būs vajadzīgs digitālo un uz ilgtspēju orientēto prasmju uzlabošanai, reciklēšanas kompleksu plašākai ieviešanai, publiskā sektora ēku renovēšanai un infrastruktūras uzturēšanai un renovēšanai. Jauno investīciju koordinēšana publisko iestāžu, privātā sektora un iedzīvotāju starpā dos iespēju sakopot finansējumu, novērst balasta aktīvu veidošanos un apmierināt uzņēmumu un iedzīvotāju jaunās vajadzības.

²⁴ Tā izriet no scenārija *EUCO32-32.5* (atbilstoši *EUCO* saimes scenāriju pamatpieņēmumiem par tehnoloģijām, sk. <https://ec.europa.eu/energy/en/data-analysis/energy-modelling/euco-scenarios>).

Vidējās gada investīcijas ES-28, 2021-2030, miljardi euro

5. attēls. 2021.–2030. gadā vidēji panākamās gada investīcijas (avots: Komisijas modelējums)

Veiksmīgi investīcijas atjaunojamo energoresursu enerģijā un energoefektivitātē atbalstījis Eiropas Stratēģisko investīciju fonds²⁵, Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments²⁶, Eiropas strukturālie un investīciju fondi un citas pašreizējās iniciatīvas. To ņemot par pamatu, Komisijas priekšlikumos nākamajai daudzgadu finanšu shēmai no 2021. līdz 2027. gadam ir paredzēts, ka vismaz 25 % Savienības līdzekļu būtu jānodod ieguldījums klimata pārmaiņu mazināšanā un klimatadaptācijā. Lai mobilizētu privāto kapitālu ilgtspējīgās investīcijās, iecerēts, ka 30 % no visa programmas *InvestEU*²⁷ finansējuma dos ieguldījumu klimatisko mērķu sasniegšanā. Tās ilgtspējīgas infrastruktūras sadaļā paredzēto investīciju devumam Savienības klimata un enerģētikas mērķos vajadzētu būt pat vēl lielākam (55 %). Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta ietvaros īpaša daļa līdzekļu ir piešķirta pārrobežu atjaunojamās enerģijas projektu atbalstam. Visas dalībvalstis turklāt tiek aicinātas investīcijām emisiju samazināšanā un piesaistē, atjaunojamos energoresursos, energoefektivitātē, pētniecībā un inovācijā tīras enerģijas un rūpniecības tehnoloģiju jomā izmantot ES ETS izsoļu ieņēmumus.

Neatņemams elements virzībā uz enerģētikas savienības mērķiem ir **paredzamā vajadzīgā finansējuma un potenciālo finansējuma avotu apzināšana un**

²⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 25. jūnija Regula (ES) 2015/1017 par Eiropas Stratēģisko investīciju fondu, Eiropas Investīciju konsultāciju centru un Eiropas Investīciju projektu portālu, ar ko groza Regulas (ES) Nr. 1291/2013 un (ES) Nr. 1316/2013 — Eiropas Stratēģisko investīciju fonds. OV L 169, 1.7.2015., 1.–38. lpp.

²⁶ Regula (ES) Nr. 1316/2013.

²⁷ COM(2018) 439 final.

kvantificēšana. Vienpadsmit dalībvalstis ir savu vajadzību pēc investīcijām mērķu sasniegšanai vai nu aplēsušas **pilnīgi (Francija, Itālija un Spānija)**, vai **daļēji (Grieķija, Somija, Ungārija, Īrija, Itālija, Latvija, Polija un Rumānija)** un sniegušas sīkākas vai mazāk sīkas ziņas par finansējuma avotiem. Lielākā daļa dalībvalstu savos NEKP projektos attiecībā uz investīcijām norādījušas konkrētus skaitļus.

Paralēli Eiropas Komisija šim jautājumam pievērsusies **2018.–2019. gada Eiropas pusgada ciklā**, kur fokusā liktas dalībvalstu vajadzības pēc investīcijām, gan 2019. gada valstu ziņojumos, gan Komisijas 2019. gada 5. jūnija priekšlikumā “2019. gada Eiropas pusgads: konkrētām valstīm adresēti ieteikumi”; tajos vairumam dalībvalstu atgādināts, cik svarīgi investēt energoefektivitātē, atjaunojamo energoresursu enerģijā un/vai klimata pasākumos. Šie jaunākie Eiropas pusgada konstatējumi un ieteikumi ņemti vērā NEKP projektu novērtēšanā.

Vairākas dalībvalstis jau tagad sasaista NEKP un Eiropas pusgada ietvaros tām adresētos ieteikumus, un tas būtu jādara visām dalībvalstīm²⁸. Vispārīgāk runājot, būtu jāturpina dialogs, lai maksimāli palielinātu saskanību un sinerģiju starp enerģētikas un klimata rīcībpolitikām un Eiropas pusgadu kā galveno instrumentu strukturālo reformu veicināšanai. Šajā kontekstā, lai saprastu plānoto rīcībpolitiku vispārējo ekonomisko ietekmi, ir svarīgi galīgajā NEKP ierosinātās rīcībpolitikas un pasākumus rūpīgi novērtēt makroekonomiskā aspektā. Tas, kā veicies ar NEKP pabeigšanu, tiks ņemts vērā 2020. gada Eiropas pusgada valstu ziņojumos.

Komisija ir ierosinājusi²⁹ NEKP apzinātās nacionālās un reģionālās vajadzības ņemt vērā **kohēzijas politikas fondu sadalē. Investīciju prioritātes, kas apzinātas 2019. gada Eiropas pusgada cikla valstu ziņojumos un kas izklāstītas NEKP projektos, ir komplementāras. Īpaši svarīgs būs atbalsts, kas var palīdzēt veidot vietējo, reģionālo un valsts iestāžu spējas, nodrošināt tehnisko palīdzību un pārrobežu sadarbību. 2021.–2027. gada periodā liela uzmanība tiks pievērsta tīrai un taisnīgai enerģētikas pārkārtošanai, pētniecībai un inovācijai un rūpniecības pārkārtošanai, kuras pamatā būs pārdomāta specializācija, industriālo kopu starpnozaru sasaiste un atbalsts starpreģionu sadarbībai inovācijas jomā.** Turklāt Komisijas priekšlikumos pilnīga NEKP pieņemšana ir “tematiskais priekšnosacījums” piekļuvei Eiropas Reģionālās attīstības fondam un Kohēzijas fondam, jo īpaši investīcijām energoefektivitātes un atjaunojamās enerģijas jomā.

2.3.4. Kā NEKP projekti var veicināt Savienības konkurētspēju?

Līdz 2030. gadam katrai dalībvalstij ir **jārada pareizie priekšnosacījumi stratēģisko vērtības ķēžu izveidei**, lai tās būtu gatavas nākamajam investīciju ciklam un atbalstītu

²⁸ Pārvaldības regula skaidri nosaka: dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka integrētajos nacionālajos enerģētikas un klimata plānos tiek ņemti vērā jaunākie konkrētai valstij adresētie ieteikumi, kas sniegti Eiropas pusgada ietvaros.

²⁹ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu Plus, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un finanšu noteikumus attiecībā uz tiem un uz Patvēruma un migrācijas fondu, Iekšējās drošības fondu un Robežu pārvaldības un vīzu instrumentu, COM(2018) 375 final, 2018/0196 (COD).

klimatneitralitāti līdz 2050. gadam. NEKP projektos kopumā varētu noderēt sīkāks pārskats par to, kā dalībvalstis grasās šos nosacījumus radīt, koordinējot rīcībpolitikas un pasākumus, kas orientēti uz izmaksefektīvu rūpniecības pārkārtošanu, tiecoties līdz 2030. gadam panākt klimatneitrālu un ilgtspējīgu aprites rūpniecību. Šiem priekšnosacījumiem būtu jādarbojas kā pārmaiņu dzinējspēkam, kas dod labumu gan sabiedrībai, gan planētai, neapdraudot Eiropas rūpniecības konkurētspēju.

Vispārīgāk runājot, NEKP vajadzētu palīdzēt **noteikt un attīstīt katras dalībvalsts konkurences priekšrocības**, vienlaikus pienācīgi novērtējot ierosināto pasākumu ietekmi. Lai enerģētiskā un klimatiskā pārkārtošanās noritētu veiksmīgi, ir skaidrāk jāanalizē ierosināto rīcībpolitiku makroekonomiskā ietekme un konkurētspējas problēmas, ar ko saskaras industriālās nozares. Šajā aspektā laba prakse ir vairāku dalībvalstu ierosinātā pieeja sākt plašu apspriešanos ar industriju pārstāvjiem.

Konkurences politika nodrošina, ka valdību izdevumi, kas veicina pāreju uz mazemisiņu ekonomiku un tīru enerģiju, ir efektīvi un nerada iekšējā enerģijas tirgus kropļojumus. Gan neaizstājot esošās tiesiskās prasības attiecībā uz paziņošanu, NEKP varētu palīdzēt apzināt, kā nākotnē vajadzētu paziņot par valsts atbalstu vēl pirms tā piešķiršanas. Dalībvalstīm arī jānodrošina, ka rīcībpolitikas un pasākumi atbilst starptautiskajām saistībām, it sevišķi PTO nolīgumu kontekstā.

2.3.5. Kā NEKP projekti veicina taisnīgu pāreju?

Iecerētā tautsaimniecības pārkārtošana prasīs integrētu pieeju, ar kuru būs iespējams rūpīgi novērtēt tās sociālo un teritoriālo ietekmi, kā arī ietekmi uz nodarbinātību gan īstermiņā, gan ilgtermiņā. Šis novērtējums būs pamatā visaptverošam rīcībpolitiku kopumam, kas nodrošinātu, ka pāreja norit taisnīgi. Publiskais finansējums prasmju uzlabošanai, pētniecībai, inovācijai, infrastruktūrai un sociālajai aizsardzībai ir jāsalāgo ar jaunajām sabiedrības vajadzībām. Lai ES enerģētikas un klimata plāni izdotos, tajos jau no paša sākuma jābūt integrētai sociālajai dimensijai. Tas palīdzēs nodrošināt, ka pāreja notiek sociāli taisnīgi un godīgi, arī lauku apvidos, un ka reforma tiek sabiedrībā pieņemta un atbalstīta, it sevišķi attiecībā uz liela mēroga projektiem un revolucionārām tehnoloģijām.

Vajadzības gadījumā reformās būtu jāietver mīkstinājoši vai kompensējoši pasākumi, arī enerģētiskās nabadzības mazināšanas pasākumi.

Enerģētiskā nabadzība joprojām skar gandrīz 50 miljonus cilvēku visā Savienībā. NEKP būtu jāpievēršas enerģētiskajai nabadzībai strukturētāk, vispirms novērtējot enerģētiskās nabadzības skarto mājsaimniecību skaitu, to galvenās iezīmes (sastāvs, ienākumu līmenis utt.) un to potenciālo ģeogrāfisko koncentrāciju³⁰. Ja skaits ir ievērojams vai smagus apstākļus piedzīvo konkrētas iedzīvotāju grupas vai reģioni, būtu jānosaka indikatīvs enerģētiskās nabadzības mazināšanas mērķis, norādot konkrētas mērķgrupas, rīcībpolitikas un pasākumus, iespējamus finansējuma avotus. Vairākos NEKP projektos jau iekļauti dažādi pozitīvi elementi. Piemēram, **Grieķijas NEKP**

³⁰ Ievērojama daļa enerģētiskās nabadzības apdraudēto mājsaimniecību ir mājsaimniecības ar vidējiem ienākumiem (balstoties uz ES statistiku attiecībā uz ienākumiem un dzīves apstākļiem (EU-SILC)).

projektā noteikti konkrēti mērķi, savukārt **Itālijas, Maltas un Somijas** NEKP projektos sniegtas gana sīkas ziņas.

Svarīgi instrumenti pārejā uz mazoglekļa ekonomiku un enerģētikas pārkārtošanā ir Eiropas Sociālais fonds (ESF+) un Prasmju programma Eiropai. Kopā ar Eiropas sociālo tiesību pīlāru tie palīdz panākt, ka cilvēkiem ir vienlīdzīgas iespējas un piekļuve darba tirgum, ņemot vērā izmaiņas pieprasījumā pēc prasmēm un nozaru sastāvā. Pīlārā jo īpaši uzsvērtas tiesības uz prasmju apguvi, pārkvalificēšanos, kvalifikācijas celšanu un sociālo aizsardzību, kas visi ir svarīgi taisnīgas pārejas elementi.

Paralēli Modernizācijas fonds, ko finansē no ES ETS, ir paredzēts to desmit dalībvalstu energosistēmu modernizācijai, kurās ienākumi ir vismazākie, un tas palīdzēs dot impulsu pārejai uz klimatneitrālu ekonomiku, vienlaikus veicinot augšupēju konvergenci.

Komisija turpinās pētīt iespējamās sinerģijas ar citām iniciatīvām, kuru mērķis ir risināt problēmas, kas saistītas ar pāreju uz tīru enerģiju, un atrisīt šādas pārejas potenciālu konkrētās Eiropas teritorijās, piemēram, ES Pilsētas mēru pakta klimata un enerģētikas jomā, iniciatīvu “Tīru enerģiju ES salām”, Komisijas stratēģiju attiecībā uz tālākajiem reģioniem, Eiropas Akumulatoru aliansi un pārejas procesā esošajiem ogļu reģioniem vēltīto iniciatīvu.

2.3.6. Kā NEKP projekti saistās ar vides rīcībpolitikām?

Enerģētikas un klimata pasākumi var uzlabot **gaisa kvalitāti**. Vēršanās pret **biodaudzveidības mazināšanos** un vēršanās pret **klimata pārmaiņām** ir rīcībpolitikas, kam jāiet roku rokā. Plaši zināms, kādu ieguldījumu dekarbonizācijā dod **aprites ekonomika**.

Dažas dalībvalstis šos elementus jau ir iekļāvušas savos NEKP projektos. Dalībvalstīm būtu jānodrošina saskaņība starp NEKP un valsts gaisa piesārņojuma kontroles programmām³¹, arī kvantitatīvos aspektos, kā nosaka attiecīgie tiesību akti. Sasaiste starp enerģētikas un klimata stratēģijām un biodaudzveidības saglabāšanu, aprites ekonomiku, bioekonomiku un resursefektivitāti būtu skaidri jāizceļ, norādot konkrētus pasākumus, novērtējot to ietekmi un attiecīgos gadījumos nosakot korektīvus pasākumus. Piemēram, plašāka produktu atkalizmantošana un labāka dažu otrreizējo izejmateriālu reciklēšana var samazināt pieprasījumu pēc enerģijas.

Komisija var dalībvalstīm palīdzēt šos aspektus iekļaut to NEKP, izmantojot rīcībpolitiskos dialogus un apmainoties ar paraugpraksēm, izmantojot tādus instrumentus kā dialogi par tīru gaisu, pozitīvās mijiedarbības cikla misijas, *TAIEX* (Tehniskās palīdzības un informācijas apmaiņas programma) *peer2peer*, aprites ekonomikas rīcības plāni, *LIFE*, norādījumi par *Natura 2000* un atjaunojamajiem energoresursiem un klimatu, kā arī atbalsts, ko sniedz Strukturālo reformu atbalsta dienests.

³¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 14. decembra Direktīva (ES) 2016/2284 par dažu gaisu piesārņojošo vielu valstu emisiju samazināšanu un ar ko groza Direktīvu 2003/35/EK un atceļ Direktīvu 2001/81/EK (OV L 344, 17.12.2016., 1.–31. lpp.). 6. pantā paredzētās valstu gaisa piesārņojuma ierobežošanas programmas ir galvenais pārvaldības pasākums, ar kuru dalībvalstīm jānodrošina, ka tiek izpildītas 2020. un 2030. gadam noteiktās samazināšanas saistības.

3. NĀKAMIE SOĻI: CEĻĀ UZ GALĪGAJIEM NACIONĀLAJIEM PLĀNIEM

3.1. *Pastāvīgs iteratīvs process*

Šajā paziņojumā sniegtā analīze un NEKP projektiem veltītie konkrētām valstīm adresētie ieteikumi, kuru pamatā ir par katru dalībvalsti sagatavotie dienestu darba dokumenti, ir pirmie atskaites punkti NEKP pabeigšanas iteratīvajā procesā.

Kopš 2015. gada Eiropas Komisija un dalībvalstis ir cieši sadarbojušās pirmo NEKP projektu sagatavošanā un iesniegšanā. Nākamajos mēnešos Komisija aizvien intensīvāk ar dalībvalstīm apmainīsies ar tehnisko informāciju, arī Tehniskās darba grupas sanāksmēs un divpusējās sanāksmēs.

2030. gadam nospraustie enerģētikas un klimata mērķrādītāji ir ļoti vērienīgi, un to sasniegšana prasīs konkrētu rīcību visā ekonomikā. NEKP projekti ir kopīga, stabila un salīdzināma platforma, kas dod iespēju visā Savienībā ar pilsonisko sabiedrību, uzņēmumiem, sociālajiem partneriem un vietējām pašvaldībām apspriest Savienības kopīgos izaicinājumus un ilgtermiņa prioritātes enerģētikas un klimata laukā. Tā kā iesniegšanas laikā tie tika publiskoti, diskusijas jau no paša sākuma norit atklāti. Pateicoties šādām debatēm, NEKP vajadzētu kļūt vēl vērienīgākiem, turklāt tajās izkristalizēsies konkrēti nākamajos desmit gados īstenojamu projektu un rīcībpolitiku piemēri. Dalībvalstīm ir jānodrošina, ka sabiedrībai jau no sākuma ir iespēja jēgpilni iesaistīties galīgo plānu sagatavošanā, un šajos galīgajos plānos būtu jāiekļauj sabiedrības viedokļu kopsavilkums.

Paralēli Komisija arī turpmāk centīsies panākt, ka darbā sistēmiski iesaistās visi sabiedrības slāņi, ar NEKP turklāt tiecoties panākt aizvien lielāku sinerģiju Eiropas, valstu un vietējo centienu starpā. 2019. gada otrajā pusē un arī vēlāk Eiropas Komisija turpinās atbalstīt iekļaujoši organizētu NEKP apspriešanu.

3.2. *Nākamo sešu mēnešu prioritātes*

Nākamo sešu mēnešu laikā — līdz 2019. gada beigām — dalībvalstīm būs jāizstrādā stabili, pamatīgi, pilnīgi un droši galīgie NEKP. Lai plānotās debates būtu iespējami auglīgākas, Komisija vēlas tās orientēt uz septiņām galvenajām prioritātēm.

Dalībvalstīm adresētajos ieteikumos Komisija galveno uzmanību ir pievērsusi ne tikai enerģētikas savienības dimensiju īstenošanai, bet arī citiem īpaši svarīgiem jautājumiem, jo īpaši investīcijām, sociāli taisnīgai un godīgai pārejai, kā arī gaisa kvalitātei.

Pabeidzot NEKP izstrādi, dalībvalstīm papildus konkrētām valstīm adresētajiem ieteikumiem būtu jāņem vērā tālāk izklāstītās prioritātes.

3.2.1. *Novērst 2030. gada vēriena nepietiekamību un rīcībpolitisko nepietiekamību*

Pabeidzot NEKP, joprojām vajadzētu novērst vairākas neatbilstības. Attiecībā uz **devumu energoefektivitātes un atjaunojamo energoresursu jomā** dažas dalībvalstis tiek aicinātas pilnīgāk izmantot savu nacionālo potenciālu, savukārt citām būs

jāapstiprina savi jau tā vērienīgie mērķi. Pabeidzot NEKP, dalībvalstīm būtu **kopīgi jāpieliek lielākas pūles, lai sasniegtu Savienības 2030. gada enerģētikas un klimata mērķus, jo, vienkārši turpinot tādā pašā mērogā īstenot pašreizējās rīcībpolitikas, mērķrādītājus sasniegt neizdosies.**

Daudzas dalībvalstis arī tiek aicinātas vēl precizēt, kā tās grasās sasniegt nacionālos mērķrādītājus un dot devumu Eiropas līmeņa mērķrādītāju sasniegšanā **ar konkrētākām papildu rīcībpolitikām un pasākumiem**, attiecīgos gadījumos norādot finansējuma avotus, un pamatīgāk izstrādāt savu NEKP analītisko pamatu. Galīgajiem NEKP vajadzētu būt pilnīgiem un visaptverošiem, lai varētu pienācīgi sekot līdzi centieniem un progresam un vajadzības gadījumā izdarīt korekcijas. Komisija ir jau publicējusi norādījumus, kā visās piecās dimensijās nospraust izmērāmus, sasniedzamus, reālistiskus un noteiktā laikā izpildāmus mērķus³².

Ja galīgo NEKP vēriens tik un tā nebūs pietiekams kopīgai enerģētikas savienības mērķu un it sevišķi 2030. gada atjaunojamo energoresursu un energoefektivitātes mērķrādītāju sasniegšanai, Komisijai, lai nodrošinātu to sasniegšanu, būs jāapdomā iespēja pieņemt jaunus mērus Savienības līmenī.

3.2.2. Iesaistīt visas attiecīgās nacionālā līmeņa ministrijas

NEKP projekti dalībvalstīm ir vēl nebijusi izdevība pilnīgāk izpētīt, kādas sinerģijas būtu iespējamās starp dažādām rīcībpolitikas jomām, un pieņemt īstenu “visas valdības pieeju”.

Lai gan vairākas dalībvalstis jau ir izveidojušas jaunu institucionālo struktūru, kas nodrošinās labāku koordināciju starp dažādām rīcībpolitikas jomām, NEKP pabeigšana un īstenošana prasīs papildu darbu. Tas jo īpaši attiecas uz sinerģiju un sadarbību ar finanšu un ekonomikas ministrijām. Varētu rūpīgāk izpētīt aprakstītās sinerģijas starp enerģētikas un klimata rīcībpolitikām un reģionālajām, industriālajām, transporta, digitālajām, sociālajām, lauksaimnieciskajām un vides rīcībpolitikām. Tā ietvaros vajadzētu panākt pilnīgu saskaņību starp galīgo plānu aspektiem, kas skar alternatīvo degvielu, un valstu politikas regulējumiem, kas katrai dalībvalstij līdz 2019. gada novembrim jāiesniedz saskaņā ar Alternatīvo degvielu infrastruktūras direktīvu³³.

3.2.3. Maksimāli produktīvi sadarbīties ar kaimiņos esošajām dalībvalstīm

Lai veicinātu tirgus integrāciju un izmaksefektīvas rīcībpolitikas un pasākumus, būtu vēl ievērojami jāapstiprina **reģionālā sadarbība**. Dalībvalstis tiek mudinātas sākt sadarbību ne tikai ar kaimiņos esošajām dalībvalstīm, bet arī ar Enerģētikas kopienas līgumslēdzējām pusēm un trešām valstīm, kas ietilpst Eiropas Ekonomikas zonā.

³² 2015. gadā Komisija pirmā enerģētikas savienības stāvokļa apskata paketes ietvaros publicēja dienestu darba dokumentu *Monitoring progress towards the Energy Union objectives* [“Sekojot līdzi virzībai uz enerģētikas savienības mērķu sasniegšanu”]. Šajā dokumentā iekļauti relevantie pamatindikatoru, kas ļauj kvantificēt un izmērīt virzību uz ES enerģētikas un klimata mērķu un mērķrādītāju sasniegšanu. SWD(2015) 243 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1449767808781&uri=CELEX:52015SC0243>.

³³ Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 22. oktobra Direktīva 2014/94/ES par alternatīvo degvielu infrastruktūras ieviešanu (OV L 307, 28.10.2014., 1.–20. lpp.).

Reģionālā sadarbība: labā prakse

Lai palīdzētu sagatavot NEKP projektus, *Nordic Energy Research* koordinēja uz scenārijiem balstītu energosistēmas analīzi, kurā izpētītas izmaiņas Baltijas valstu energosistēmās. **Beniluksa sadarbības satvarā** 2018. gada 11. jūnijā Enerģētikas padomes tikšanās laikā tika parakstīta deklarācija par nolūku stiprināt sadarbību NEKP projektu sagatavošanā. **Piecpusējā enerģētikas foruma** dalībnieki Enerģētikas padomes 2019. gada 4. marta tikšanās laikā parakstīja politisku deklarāciju, ar kuru apstiprināja savu nodomu uzturēt un stiprināt sadarbību NEKP izstrādē un apsekošanā, īpašu uzmanību pievēršot jautājumiem, kam ir liela pārrobežu nozīme. **Ziemeļu jūru reģiona enerģētiskās sadarbības** ietvaros vairākas dalībvalstis ir apņēmušās izstrādāt NEKP iekļaujamus koordinētus elementus, kas veicinātu izmaksefektīvu atkrastes atjaunojamo energoresursu enerģijas, it sevišķi vēja enerģijas, izmantošanu. Komisija cer uz līdzīgu sadarbību citu jūru baseinu reģionos, jo, lai līdz 2050. gadam panāktu klimatneitrālu ekonomiku, ievērojama daļa Eiropas elektroenerģijas būs jāsarāžo atkrastē³⁴.

Runājot vispārīgi, bez Eiropas Savienības vadošās lomas būs grūti sasniegt mērķi — paātrināt enerģētisko un klimatisko pārkārtošanos visā pasaulē. Tajā pašā laikā Savienības centieniem pasaules mērogā būs maza ietekme, ja tai nepievienosies trešās valstis. Tāpēc, Savienībai tiecoties rādīt priekšzīmi pasaules pārejā uz tīru enerģiju, dalībvalstis tiek aicinātas savus NEKP papildināt ar praktiskām, potenciāli tālāknododamām un mērogojamām rīcībpolitikām, ko varētu izmantot arī valstis ārpus Eiropas. Attiecīgā gadījumā dalībvalstis var apspriesties arī ar trešām valstīm, kas izrādījušas interesi.

3.2.4. Ar NEKP atbalstīt rūpniecību, konkurētspēju un inovāciju

Lai pilnīgi izmantotu klimata un enerģētikas rīcībpolitiku piedāvāto izaugsmes potenciālu, būs vajadzīgas daudzas dažādas reformas. NEKP vajadzētu **dalībvalstīm palīdzēt apzināt un attīstīt savas konkurences priekšrocības**, nosakot pareizas reformas un pareizos investīciju signālus un stimulus, arī — pilnīgojot nodokļu sistēmu. NEKP būtu jāizvirza nepieciešamie mērķi, vienlaikus atbalstot valstu strukturālās reformas un tādu integrētu industriālo stratēģiju ieviešanu, kas prioritizē konkurētspēju, ilgtspēju, investīcijas, tirdzniecības infrastruktūru un inovāciju. Stiprināt Eiropas ilgtermiņa prioritātes, vienlaikus saglabājot ES eksportu augsto tehnoloģiju nozarēs, ļautu pētniecības un inovācijas prioritāšu aspektā skaidrākas stratēģijas.

NEKP var kļūt par lietderīgu pamatu, **uz kura kopā ar banku nozari izstrādāt jaunas programmas ilgtermiņa investīciju finansēšanai un stimulēt privāto resursu mobilizāciju vai atbalstīt jaunas iniciatīvas starp dažādu nozaru un vērtības ķēžu dalībniekiem**, kā arī stiprināt iniciatīvas, ar kurām Komisija nāca klajā 2017. gadā, piemēram, akumulatoriem vai plastmasai veltītās iniciatīvas (Eiropas Akumulatoru alianse un Plastmasas apertes alianse).

³⁴ Šo pārkārtošanos atbalstīs ES direktīva par jūras telpisko plānošanu, ES pastāvīgie centieni stimulēt inovāciju un uzlabot piekļuvi uzticamiem okeānu datiem, kā arī mērķtiecīga *InvestEU* iespēju izmantošana nepieciešamo kabeļu un ostu infrastruktūras sagatavošanai.

3.2.5. Piesaistīt investīcijas un apzināt finansēšanas iespējas

Svarīgs NEKP īstenošanas aspekts būs jaunu investīciju un privātā finansējuma mobilizēšana nākamajos gados. Lai būtu vieglāk plānot un mobilizēt dažādus finansējuma avotus, **būs svarīgi gūt skaidrību par rīcībpolitiskajiem mērķiem un instrumentiem, kas ļaus noskaidrot to, kādas un cik lielas papildu investīcijas vajadzīgas.** Tāpēc dalībvalstīm nākamajos mēnešos būtu jāprecizē instrumenti un sīkāk jāanalizē prognozētās investīciju vajadzības, esošie šķēršļi un iespējamie finansējuma avoti, ņemot vērā arī sinerģijas ar Eiropas pusgada procesu.

Šāds detalizēts novērtējums katrā ziņā vajadzīgs, lai valsts resursi tiktu izlietoti efektīvi un mērķtiecīgi, industrijas būtu lietas kursā par rīcībpolitisko ievirzi un būtu iespējams piesaistīt jaunas investīcijas, kas pozitīvi ietekmētu arī darbvietas un izaugsmi. Apzināt investīciju iespējas un mobilizēt privāto finansējumu varētu palīdzēt Eiropas Komisijas pašreizējais darbs pie ilgtspējīga finansējuma, kas tiecas privāto investoru kapitāla plūsmas pārvirzīt uz vidiski ilgtspējīgām investīcijām.

Būs jāizmanto sinerģijas ar **esošajām un plānotajām Savienības rīcībpolitikām un Savienības finanšu instrumentiem.** Vienlaikus Komisija turpinās dalībvalstis atbalstīt NEKP pabeigšanā un īstenošanā, veicot vairākus veicinošus pasākumus, kas aprakstīti iepriekš.

3.2.6. Pilnīgi integrēt sociālo dimensiju

Lai pāreja uz tīru enerģiju noritētu sekmīgi, ir ļoti svarīgi pievērsties sociālajiem aspektiem. Dalībvalstis tiek mudinātas savos galīgajos NEKP risināt jautājumu, kā nodrošināt, ka pāreja ir **sociāli taisnīga un godīga.**

Tas ietver ar **nodarbinātību** saistītus aspektus, arī apmācību, kvalifikācijas celšanu un pārkvalificēšanos, kā arī pietiekamu sociālo aizsardzību personām, ko skar enerģētikas pārkārtošana. Svarīgi ir pienācīgi risināt arī ar **enerģētiskās nabadzības** dimensiju saistītus jautājumus, arī — novērtējot, cik daudzas mājsaimniecības piedzīvo enerģētisko nabadzību, un vajadzības gadījumā nospraužot indikatīvu mērķi šīs nabadzības mazināšanai.

Visbeidzot, attiecīgajām dalībvalstīm jāapdomā, kā pāreja ietekmē iedzīvotājus, kas dzīvo reģionos, kuros liela nozīme ir **ogļēm vai oglekļietilpīgām nozarēm,** un tas jāsaista ar esošiem, plānotiem vai vajadzīgiem pasākumiem.

3.2.7. Ņemt vērā ilgtermiņa mērķus un ilgtermiņa redzējumu

Kā paredz Pārvaldības regula, dalībvalstīm ne tikai jāpabeidz savi NEKO, bet arī jāizstrādā savas nacionālās **ilgtermiņa siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas stratēģijas** ar vismaz 30 gadu perspektīvu. Lai arī ar dažādu detalizācijas pakāpi, tomēr vairāk nekā pusē no NEKP projektiem jau ir ietverti 2050. gada mērķi vai redzējums. Gan NEKP, gan ilgtermiņa stratēģijas būs jāizstrādā komplementāri, vienlaikus dodot ieguldījumu pabeidzamajā Eiropas ilgtermiņa stratēģijā, kas Eiropas Savienībai līdz 2020. gadam jāiesniedz saskaņā ar Parīzes nolīgumu un ANO Vispārējo konvenciju par klimata pārmaiņām. Lai gan NEKP galvenokārt jāorientējas uz 2030. gada perspektīvu, tajos jau jādomā arī par 2050. gadu, cita starpā tiecoties uz to, lai mērķrādītāji un mērķi

saskanētu ar ilgtermiņa dekarbonizācijas mērķi, un cenšoties **precīzāk raksturot ilgtermiņa mērķus** visās piecās dimensijās.

2019. gada otrajā pusē attiecīgajām Padomes struktūrām vajadzētu būt iespējai pabeigt pašreiz noritošās rīcībpolitiskās debates par Eiropas redzējumu par klimatneitrālu Eiropu līdz 2050. gadam, un šis aspekts būtu jāatspoguļo arī galīgajos NEKP.

Lai arī ar dažādu detalizācijas pakāpi, tomēr vairāk nekā pusē no NEKP projektiem ir ietverti 2050. gada mērķi vai redzējums. **Dānija, Spānija, Francija, Nīderlande, Portugāle un Zviedrija** nospraudušas mērķi **klimatneitralitāti** sasniegt ne vēlāk kā 2050. gadā. **Francija un Apvienotā Karaliste** savos tiesību aktos ir noteikušas **juridiski saistošus 2050. gada mērķrādītājus** un, lai nodrošinātu vidēja termiņa un ilgtermiņa mērķu saskaņību, izmanto oglekļa budžetu. **Nīderlande, Portugāle un Zviedrija** ir savus nacionālos **2030. gada siltumnīcefekta gāzu mērķrādītājus palielinājušas**, lai tos pieskaņotu ilgtermiņa mērķrādītājiem. 2050. gada dekarbonizācijas mērķus nospraudušas arī tādas dalībvalstis kā **Čehija, Vācija, Igaunija, Īrija, Itālija, Lietuva, Ungārija, Austrija un Somija**.

4. SECINĀJUMI

Lai izpildītu enerģētikas savienības saistības, ir vajadzīga cieša sadarbība starp Komisiju, dalībvalstīm un visiem sabiedrības segmentiem, tostarp ieinteresētajām personām, sociālajiem partneriem un iedzīvotājiem. Tas ir kopīgs process, kurā svarīgs atskaites punkts ir dalībvalstu galīgo integrēto NEKP savlaicīga iesniegšana par periodu pēc 2020. gada.

Lai nodrošinātu, ka galīgie NEKP, kas tiks iesniegti līdz 2019. gada beigām, atbilst visām prasībām un ļauj sasniegt vērienīgos ES 2030. gada mērķrādītājus, Komisija aicina Padomi sākt debates par šajā Komisijas paziņojumā un ieteikumos noteiktajām galvenajām prioritātēm, tiecoties panākt, ka galīgie NEKP ir pietiekami vērienīgi, lai sasniegtu Eiropas līmenī izvirzītos atjaunojamo energoresursu un energoefektivitātes mērķrādītājus. Komisija turpinās ciešu dialogu ar Eiropas Parlamentu un Padomi par enerģētikas savienības panākto progresu visās enerģētikas un klimata rīcībpolitiku dimensijās.

Līdztekus Eiropas Komisija, turpinot līdzšinējo lielisko sadarbību ar dalībvalstīm, tām palīdzēs līdz 2019. gada beigām NEKP pabeigt.

Lai sasniegtu enerģētikas savienības mērķus, panāktu to īstenošanu un nodrošinātu Savienības devumu Parīzes nolīguma mērķu sasniegšanā, vienlaikus vairojot investoru uzticību un investīciju drošību, izšķiroša nozīme būs stabiliem un visaptverošiem NEKP.

Integrētie nacionālie enerģētikas un klimata plāni arī aizrobežu partneriem apliecinās, ka, runājot par starptautisko klimata politiku un arī pāreju uz tīru enerģiju, uz Eiropas Savienību var paļauties, un palīdzēs sasniegt **ilgtermiņa dekarbonizācijas mērķus Parīzes nolīguma** un ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu kontekstā. Tie varētu kļūt par starptautisku paraugpraksi pārdomātas vidēja termiņa enerģētikas un klimata

rīcībpolitikas plānošanā un būt instruments, ar ko veicināt starptautisko sadarbību šo mērķu sasniegšanā.

NEKP pabeigšana būs sākums, nevis beigas — turpināt dialogu, sadarboties un pārskatīt mērķu vērienu būs svarīgi gan līdz 2030. gadam, gan pēc tam.